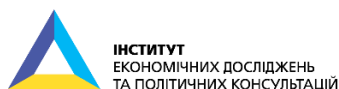


Щомісячне опитування підприємств

Бізнес Київської області під час війни

Червень 2022

Виконавець проекту:



Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Партнер дослідження:



Київська обласна державна адміністрація

Фінансова підтримка:



Проект реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу



Міжнародний фонд «Відродження»



Atlas Network

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проекту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, молодша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію підготовлено в рамках проекту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Її зміст є виключною відповідальністю ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу, МФ «Відродження» чи ATLAS Network.

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.uawww.ier.com.ua[Facebook ІЕД](#)[Facebook За чесну та прозору митницю](#)[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО ОПИТУВАННЯ

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі спеціальний звіт, присвячений Київській області за результатами другого щомісячного опитування керівників підприємств.

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводитиме щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів — підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування складається з двох частин – регулярної та спеціальної.

Регулярно респонденти даватимуть відповіді на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників. Мова йде про динаміку випуску (виробництво), реалізації (продажів), експорту, заборгованостей, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на пів року також будуть у фокусі нашої уваги. У цій частині опитування використана методологія кон'юнктурних опитувань, гармонізована відповідно до вимог [Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys \(BCS\)](#). Там, де можливо, ми будемо порівнювати дані з даними щоквартального опитування підприємств «Ділова думка», які проводяться з 1998 року.

Спеціальна частина щомісячного опитування підприємств дає змогу отримати інформацію за конкретними темами. Зокрема, у другому випуску спеціальна частина присвячена впливу війни на діяльність підприємств та проблемам підприємств-експортерів. Чи продовжують експортувати українські підприємства та які основні закордонні ринки збуту після початку повномасштабної російської військової агресії.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проекту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Щомісячні тенденції буде презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

У цьому опитуванні використано панельну вибірку, тобто ми плануємо опитувати одні й ті ж суб'єкти підприємницької діяльності. В рамках другої хвилі дослідження було опитано 367 підприємств. Серед них переважно промислові підприємства, які розташовані в 19-ти з 27-ми регіонів України, в т. ч. в Київській області. На Київщині опитано 22 підприємства, більшість з яких (73%) представляють переробну промисловість, а решта – сектори послуг і торгівлі.

Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та телефонного інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами.

Польовий етап другої хвилі опитування тривав з 2 червня до 10 червня 2022 року. Керівники підприємств порівнювали результати роботи в травні 2022 року з квітнем 2022 року, оцінювали стан того чи іншого показника на момент проведення опитування (червень 2022 року) та давали прогнози на наступні 2 - 3 чи 6 місяців у залежності від питання. В окремих питаннях (де це було зазначено) результати роботи порівнювалися з довоєнним часом (період до 24 лютого 2022 року). Опитувані давали прогнози на наступні 3 місяці роботи підприємств.

При формуванні панельної вибірки використано аналітичну систему YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>).

Звіт підготовлено у співпраці з Департаментом економіки та цифровізації Київської обласної державної адміністрації.

Зміст

Щомісячне опитування підприємств	4
ОСНОВНЕ	4
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВРОКУ	6
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	6
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ	6
ВИРОБНИЦТВО	7
ПРОДАЖІ	7
ЕКСПОРТ	8
ЗАПАСИ СИРОВИНИ	8
ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	9
НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ	9
ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ	9
КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ	10
ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ	10
КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ	11
ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ	11
КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ	12
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ	12
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА	12
Проблеми бізнесу Київської області під час війни	12
Вплив війни на обсяги виробництва	13
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ	14
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА	15
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу у Київській області	15
Що покращить становище бізнесу? Очікувані заходи і зміни у Київській області	15
МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ	17
ДОДАТОК 1. Результати опитування у цифрах	18

Щомісячне опитування підприємств

Бізнес Київської області під час війни

ОСНОВНЕ

Незважаючи на руйнування, яких область зазнала під час повномасштабного військового вторгнення, бізнес Київщини має більш оптимістичні очікування у піврічній перспективі, порівняно з всією Україною. Також спостерігається значно менший рівень невизначеності бізнесу. При цьому підприємці області гірше оцінюють поточну фінансово-економічну ситуацію. Основними проблемами для бізнесу регіону були складнощі з перевезенням сировини чи готових товарів територією України та питання безпеки роботи.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

- Фінансово-економічну ситуацію на підприємстві представники бізнесу області оцінюють дещо гірше, ніж в цілому по Україні. *Індекс поточної фінансово-економічної ситуації* відповідно становить -0,36 та -0,32. Водночас *Індекс очікуваної фінансово-економічної ситуації* для Київської області (0,56) є істотно вищим за значення по Україні в цілому (0,15), що свідчить про кращі очікування в регіоні щодо майбутнього.
- Підприємці регіону краще оцінюють діловий клімат ніж в цілому показник для країни, а також мають кращі очікування щодо змін ділового середовища. *Індекс поточного загальноекономічного середовища* по Україні в цілому становить -0,44, що є меншим за показник Київської області (-0,27). *Індекс очікуваних змін ділового середовища* для Київської області (0,53) втричі перевищує показники в цілому по Україні (0,16).

ВИРОБНИЦТВО

- Індекс змін виробництва* в червні в цілому по Україні становить -0,30, тоді як для Київської області цей показник склав -0,62. *Індекс очікуваних змін виробництва* при цьому для Київської області майже втричі перевищує загальноукраїнський (0,62 та 0,22 відповідно).
- У червні у Київській області істотно гірша ситуація з виробництвом порівняно з усією Україною, однак набагато вищі оцінки очікувань в короткостроковій перспективі.

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- Індекс продажів* загалом по Україні істотно перевищує показник Київської області (-0,36 та -0,71 відповідно). *Індекс очікуваних змін обсягів продажів* для Київської області (0,62) майже втричі перевищує загальноукраїнський показник (0,23).
- Подібно до ситуації з виробництвом, в регіоні ситуація гірша ніж в країні в цілому, однак вищі очікування бізнесу у тримісячній перспективі.

ЗАБОРГОВАНOSTI

- Показники дебіторської та кредиторської заборгованостей свідчать про дещо кращу ситуацію в цілому по Україні, тоді як показники податкової заборгованості для Київської області є кращими за загальноукраїнські. Водночас, у тримісячній перспективі очікування щодо дебіторської заборгованості загалом по Україні є гіршими за показники Київської області, тоді як оцінки кредиторської та податкової заборгованостей є більш оптимістичними саме по області.
- Значення *індексу дебіторської заборгованості* в цілому по Україні є вищим (0,03) за показник Київської області (-0,05). *Індекс очікуваної дебіторської заборгованості* при цьому становить -0,03 загалом по Україні та 0,10 для Київської області.

- Індекс кредиторської заборгованості загалом по Україні є вищим за відповідне значення Київської області (0,01 та -0,20 відповідно). Індекс очікуваної кредиторської заборгованості, при цьому загалом по Україні також є вищим за показник Київської області (-0,06 та -0,10 відповідно).
- Індекс податкової заборгованості загалом по Україні (-0,09) менший за показник Київської області (0,05). Індекс очікуваної податкової заборгованості, загалом по Україні є меншим (-0,10) за значення Київської області (-0,30).

ЗАЙНЯТИСТЬ

- Індекс кількості працівників на підприємстві є вищим в цілому по Україні (-0,30), ніж у Київській області (-0,59), що свідчить про більш активне скорочення працівників на території регіону. Однак в області кращі очікування щодо збільшення кількості працівників в наступні три місяці.
- Індекс кваліфікованих працівників в цілому по Україні вдвічі перевищує відповідне значення для Київської області (0,24 та 0,11). Індекс некваліфікованих працівників також є вищим за значення Київської області (-0,01 та -0,42 відповідно). Це свідчить що підприємці мають більші складнощі з пошуком кваліфікованої робочої сили в цілому по Україні, ніж у Київській області, тоді як некваліфікованих працівників важче знайти саме у Київській області

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

ЗАВАНТАЖЕНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ У ПЕРІОД ВІЙНИ

- У Київській області близько 10% опитаних підприємств повідомили, що припинили свою діяльність порівняно з довоєнним періодом. Це приблизно на рівні результату для всієї країни – 8%.
- У червні 10% опитаних на Київщині працюють на 100% та більше відсотків порівняно з довоєнними обсягами (12% на рівні країни). Станом на червень ситуація в регіоні відповідає загальноукраїнській.

ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

- Основними проблемами для бізнесу Київської області у 2022 році були складнощі з перевезенням сировини чи готових товарів територією України та те, що працювати небезпечно.
- Проблеми браку палива та подорожчання сировини і матеріалів були не настільки гострими для бізнесу Київщини, ніж в середньому у всіх областях, де було проведено це опитування. З іншого боку, місцеві підприємства частіше повідомляють про небезпеку працювати і про пошкодження їхнього майна або товару внаслідок бойових дій.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

- Представники підприємств Київщини найчастіше оцінюють державну політику з підтримки бізнесу нейтрально.
- Закінчення війни є найбільш очікуваною зміною, необхідною для нормальної роботи підприємств області, на думку опитаних.

ПІДПРИЄМСТВА-ЕКСПОРТЕРИ

- У Київській області серед опитаних підприємств 71% опитаних (серед тих, хто зміг дати відповідь) були або є експортерами (56% на рівні України)
- 33% опитаних припинили експорту після 24 лютого 2022 року і станом на червень не змогли його відновити (40% на рівні країни). Ще 13% опитаних експортерів припиняли експорт після початку війни, але змогли його відновити (20% на рівні країни). Таким чином опитані підприємства Київської області в цілому зазнали дещо меншого впливу війни на експорт ніж вся Україна в цілому.
- Європейський Союз є головним експортним напрямком як для підприємств Київської області, так і для всього українського бізнесу.

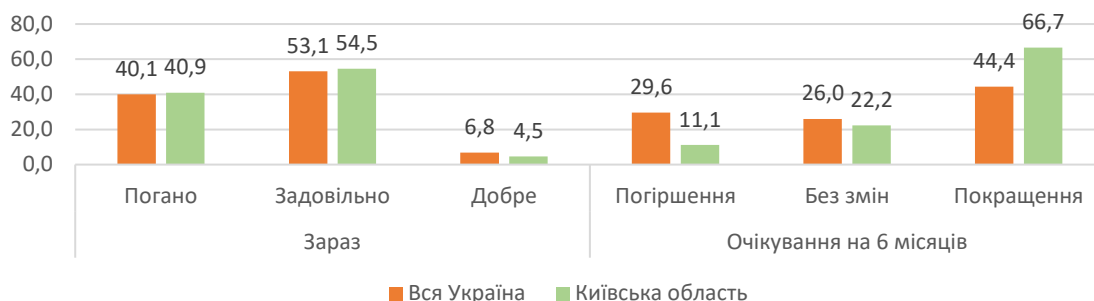
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВРОКУ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Фінансово-економічну ситуацію на підприємстві представники бізнесу Київської області оцінюють дещо гірше, ніж в цілому по Україні. *Індекс поточної фінансово-економічної ситуації* відповідно становить -0,36 для області та -0,32 країни. При цьому якщо частка «песимістів» є приблизно однаковою для Київської області (40,9%) та в цілому по Україні (40,1%), то загальноукраїнський показник «оптимістів» (6,8%) дещо перевищує це ж значення для Київської області (4,5%). *Індекс очікуваної фінансово-економічної ситуації* для Київської області (+0,56) є істотно вищим за значення по Україні в цілому (+0,15). Це відбувається за рахунок значного перевищення частки тих, хто очікує покращення у Київській області (66,7%), над відповідним загальноукраїнським показником (44,4%).

Відповідаючи на питання про зміни фінансово-економічного становища на наступні півроку, частка опитаних, що не змогли дати прогноз на таку далеку перспективу в цілому по Україні значно вища за показник Київської області (43,3% проти 18,2% відповідно).

Рис. 1. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві зараз і очікування на 6 місяців, % опитаних

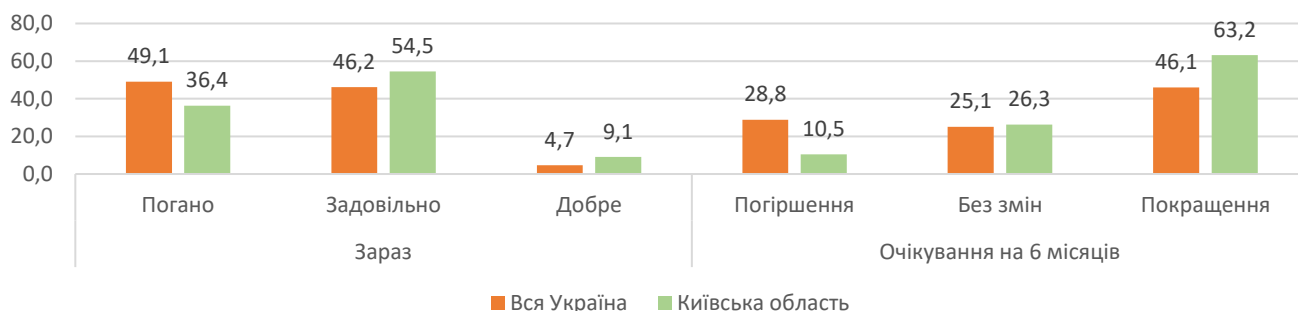


ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ

Індексу поточного загальноекономічного середовища по Україні в цілому становить -0,44, що є меншим за що майже вдвічі перевищує показник Київської області (-0,27). При цьому серед представників бізнесу Київської області частка тих, хто оцінює загальноекономічне середовище як погане менше, ніж в цілому по Україні (36,4% та 49,1% відповідно), а частка оптимістів у Київській області (9,1%) вища за загальноукраїнський показник (4,7%). *Індекс очікуваних змін ділового середовища* для Київської області втричі перевищує показники в цілому по Україні (0,53 проти 0,16 відповідно). Частка тих, хто очікує погіршення у Київській області більш ніж вдвічі (10,5%) менша за частку «песимістів» у загальноукраїнському показнику (28,8%).

Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на майбутні пів року в цілому по Україні вищий за відповідне значення Київської області (43,6% та 13,6% відповідно)

Рис. 2. Загальноекономічне середовище зараз та очікування на 6 місяців, % опитаних

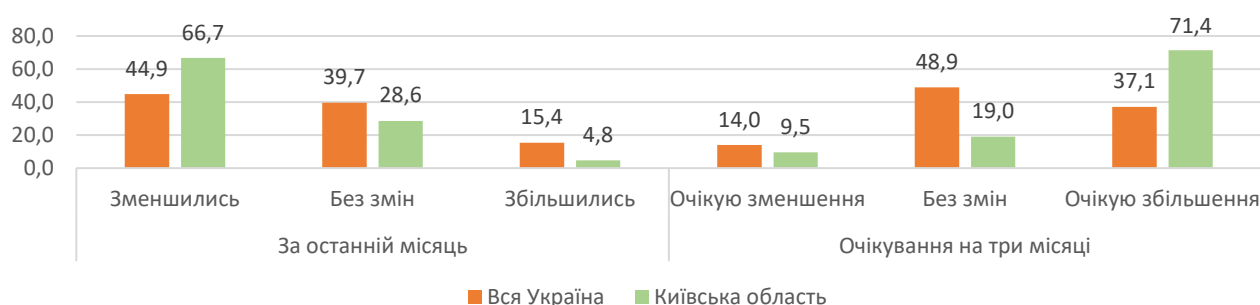


ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОВІ ОЧІКУВАННЯ

ВИРОБНИЦТВО

Індекс змін виробництва в червні в цілому по Україні становить -0,30, тоді як для Київської області цей показник склав -0,62. Це означає, що частка підприємців в цілому по Україні, які повідомили про зменшення обсягів виробництва менше, ніж у Київській області (44,9% та 66,7% відповідно). Водночас, варто зазначити, що 15,4% підприємців з усієї України повідомили про збільшення обсягів виробництва, тоді як для Київської області цей відсоток склав лише 4,8%. Індекс очікуваних змін виробництва при цьому для Київської області майже втричі перевищує загальноукраїнський (+0,62 та +0,22 відповідно). 71,4% опитаних представників бізнесу Київської області очікують збільшення виробництва, тоді як по Україні цей відсоток становить 31,7%. 14,0% опитаних респондентів по Україні очікують зменшення виробництва, тоді як для Київської області цей відсоток є меншим та становить 9,5%.

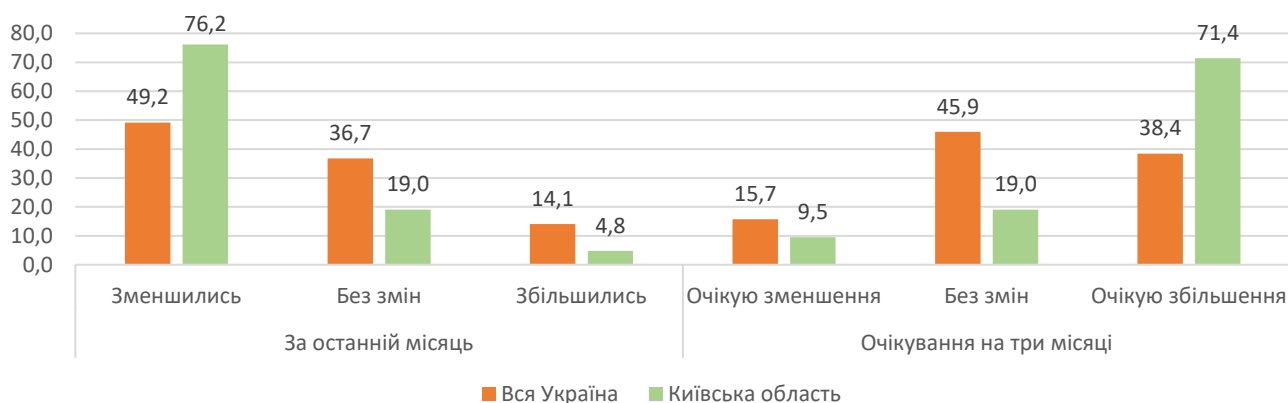
Рис. 3. Індекс змін виробництва, % опитаних, % опитаних



ПРОДАЖІ

Індекс продажів загалом по Україні істотно перевищує показник Київської області (-0,36 та -0,71 відповідно). Частка підприємців по Україні загалом, які повідомили про зменшення продажів (49,2%) є нижчою за показник Київської області (76,2%). Водночас частка тих, хто повідомив про збільшення обсягів продажів по Україні в цілому (14,1%) є вищою за значення Київської області (4,8%). Індекс очікуваних змін обсягів продажів для Київської області (+0,62) майже втричі перевищує загальноукраїнський показник (+0,23). Частка песимістів в цілому по Україні, які очікують зменшення продажів більша за частку «песимістів» серед представників бізнесу Київської області (15,7% та 9,5% відповідно). При цьому, частка представників бізнесу Київської області (71,4%) що очікує збільшення продажів вища за відповідний загальноукраїнський показник (38,4%).

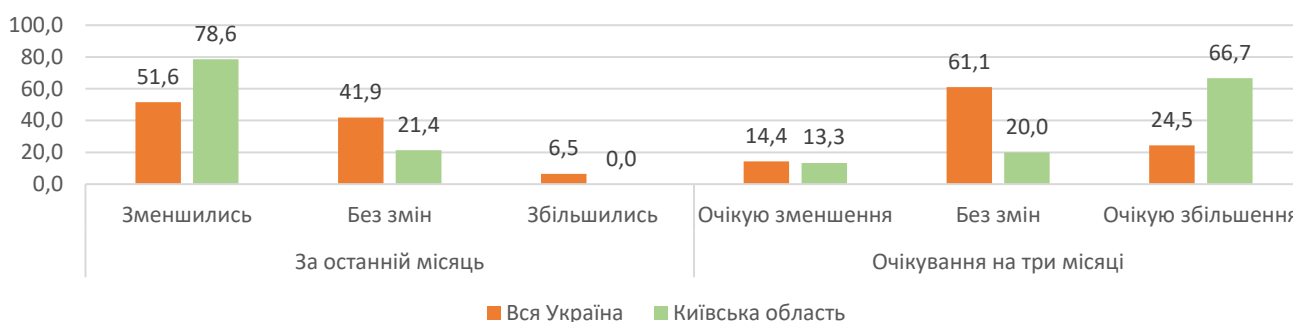
Рис. 4. Індекс змін продажів, % опитаних



ЕКСПОРТ

Значення *індексу змін експорту*¹ загалом по Україні становить -0,48, що перевищує показник Київської області (-0,79). Серед представників бізнесу Київської області 0% опитаних повідомили про збільшення експорту, тоді як по Україні в цілому цей відсоток становить 6,5%. Водночас, частка підприємців Київської області, які повідомили про зменшення експорту (78,6%) більша за відповідний загальноукраїнський показник (51,6%). Значення *індексу очікуваних змін експорту* для Київської області майже в п'ять разів перевищує загальноукраїнський показник (+0,11 та +0,53 відповідно). При цьому, якщо частка песимістів, які очікують на зменшення експорту, є майже однаковою (14,4% для всієї України та 13,3% по Київський області), то частка «оптимістів», які очікують збільшення експорту, у Київській області (66,7%) істотно перевищує загальноукраїнський показник (24,5%).

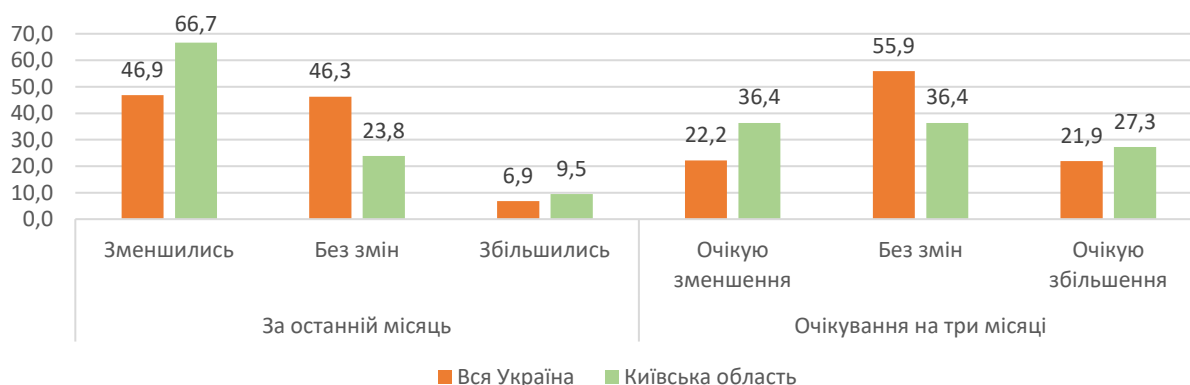
Рис. 5. Індекс змін експорту, % опитаних



ЗАПАСИ СИРОВИНИ

Індекс запасів сировини в цілому по Україні вищий за показник Київської області (-0,41 та -0,57 відповідно). При цьому, частка представників бізнесу Київської області, що повідомили про зменшення показника (66,7%) є вищою за загальноукраїнський показник (49,9%). Так само, як є вищою і частка тих представників Київської області (9,5%), що повідомили про збільшення запасів сировини за загальноукраїнський показник (6,9%). *Індекс очікуваних змін запасів готової продукції* в цілому по Україні також перевищує показник Київської області (нуль та -0,09 відповідно). Відповідно частка опитаних представників бізнесу в цілому по Україні, які очікують збільшення або зменшення показника, є майже однаковою. Серед представників бізнесу Київської області частка тих, хто очікує зменшення запасів сировини, дещо більша (36,4%) за відповідний показник тих, хто очікує на їх збільшення (27,3%).

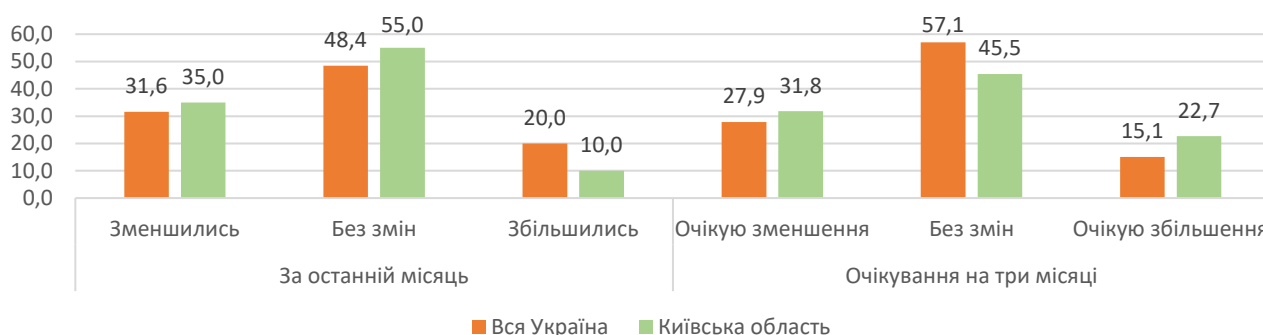
Рис. 6. Індекси змін запасів сировини, % опитаних

¹ Розраховується лише для підприємств-експортерів.

ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Індекс запасів готової продукції загалом по Україні (-0,17) є вищим, за показник Київської області (-0,25). Частка респондентів загалом по Україні, які повідомили про зменшення запасів готової продукції (31,6%) лише незначним чином перевищує показник Київської області (35,0%). Водночас, частка тих представників бізнесу, що вказали на збільшення запасів готової продукції в цілому по Україні (20,0%) вдвічі більша за відповідний показник Київської області (10%). Індекс очікуваних запасів готової продукції загалом по Україні при цьому не надто сильно відрізняється від показника Київської області (-0,12 та -0,09). При цьому частка «песимістів» серед представників Київської області (31,8%) лише незначним чином перевищує загальноукраїнський показник (27,9%), тоді як різниця між оптимістами є більш відчутною (22,7% та 15,1% відповідно)

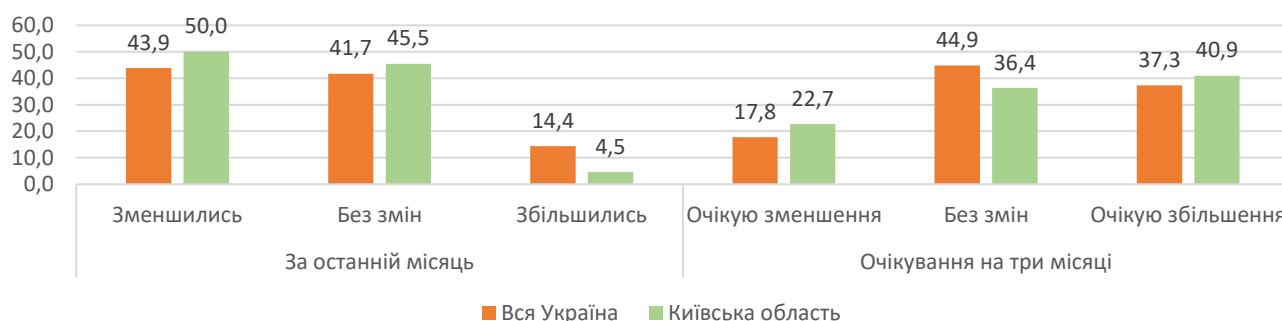
Рис. 7. Індекси змін запасів готової продукції, % опитаних



НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ

Індекс нових замовлень загалом по Україні (-0,30) перевищує відповідне значення Київської області (-0,45). При цьому, частка тих, хто повідомив про збільшення портфелю замовлень загалом, по Україні (14,4%) істотно перевищує показник Київської області (4,5%). Водночас частка тих представників бізнесу Київської області, які повідомили про зменшення показника (50,0%), не настільки відчутно перевищує відповідне загальноукраїнське значення (43,9%). У наступні три місяці бізнес очікує значних покращень: індекс очікуваних змін портфелю замовлень при цьому є майже однаковим для Київської області та в цілому по Україні (+0,18 та +0,19 відповідно). Водночас, у відсотковому розподілі частка песимістів серед представників бізнесу Київської області (22,7%) вища за загальноукраїнський показник (17,8%). Подібна ситуація і серед показників «оптимістів» (40,9% та 37,3% відповідно).

Рис. 8. Індекси змін нових замовлень, % опитаних

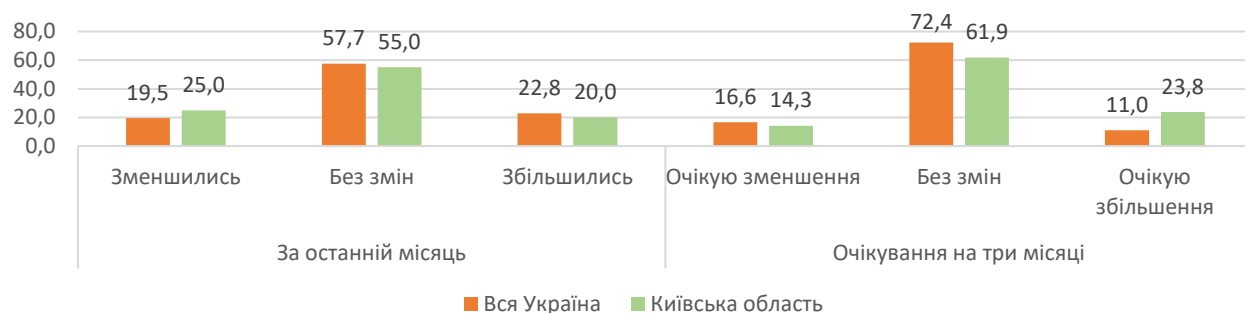


ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Значення індексу дебіторської заборгованості в цілому по Україні є вищим (+0,03) за показник Київської області (-0,05). При цьому, частка представників бізнесу Київської області (20,0%), у кого дебіторська заборгованість збільшилась, є меншою за загальноукраїнський показник (22,8%). Водночас частка тих

представників бізнесу, хто повідомив про зменшення показника, у Київській області є вищою (25,0%) за відповідний загальноукраїнський показник (19,5%). На наступні три місяці 11,1% опитаних очікують на збільшення цього показника, тоді як відповідний показник Київської області вдвічі більший та становить 23,8%. Різниця між тими, хто очікує зменшення дебіторської заборгованості, серед представників бізнесу Київської області (14,3%) та загалом по Україні (16,6%) є менш відчутною. *Індекс очікуваної дебіторської заборгованості* при цьому становить -0,03 загалом по Україні та +0,10 для Київської області.

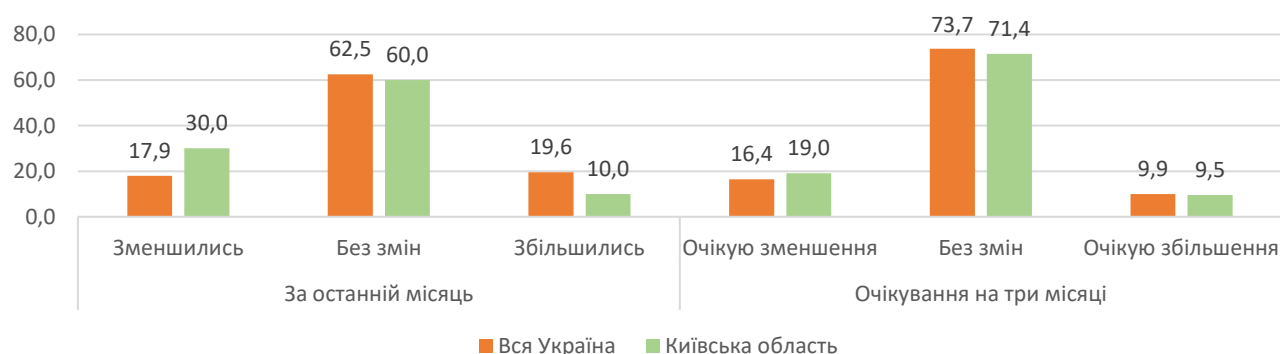
Рис. 9. Індекси змін дебіторської заборгованості, % опитаних



КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Індекс кредиторської заборгованості загалом по Україні є вищим за відповідне значення Київської області (+0,01 та -0,20 відповідно). При цьому частка тих представників бізнесу Київської області, що вказали на зменшення, (30,0%) істотно перевищує тих, хто вказав на збільшення кредиторської заборгованості (10,0%). Водночас, різниця між відповідними показниками в цілому по Україні є менш відчутною (17,9% та 19,6% відповідно). *Індекс очікуваної кредиторської заборгованості*, при цьому загалом по Україні також є вищим за показник Київської області (-0,06 та -0,10 відповідно). При цьому частка представників бізнесу, що очікує на збільшення кредиторської заборгованості є однаковою та становить 9,5%. Тоді як частка представників бізнесу Київської області, що очікує на зменшення кредиторської заборгованості є вищою (19,0%) за відповідне загальноукраїнське значення (16,4%).

Рис. 10. Індекс змін кредиторської заборгованості, % опитаних

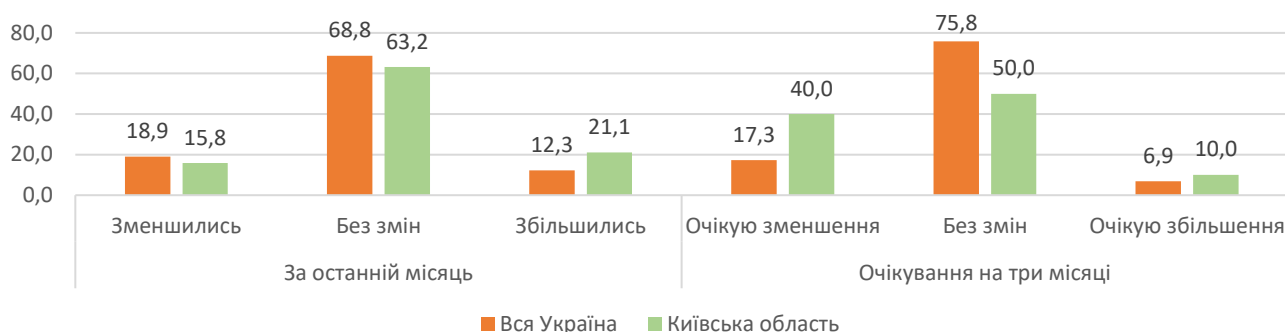


ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Індекс податкової заборгованості загалом по Україні (-0,09) менший за показник Київської області (0,05). Частка підприємств, що повідомили про зменшення податкової заборгованості загалом по Україні вища за показник Київської області (18,9% та 15,8% відповідно), тоді як частка тих, для кого податкова заборгованість збільшилась є вищим у представників бізнесу Київської області, ніж загалом по Україні (21,1% та 12,3% відповідно). *Індекс очікуваної податкової заборгованості*, загалом по Україні є меншим (-0,10) за значення Київської області (-0,30). 17,3% опитаних загалом по Україні прогнозують зменшення податкової заборгованості, тоді як значення Київської області становить 40%. Лише 6,9% опитаних

респондентів очікують на зменшення податкової заборгованості, що є меншим за показник Київської області (10,0%).

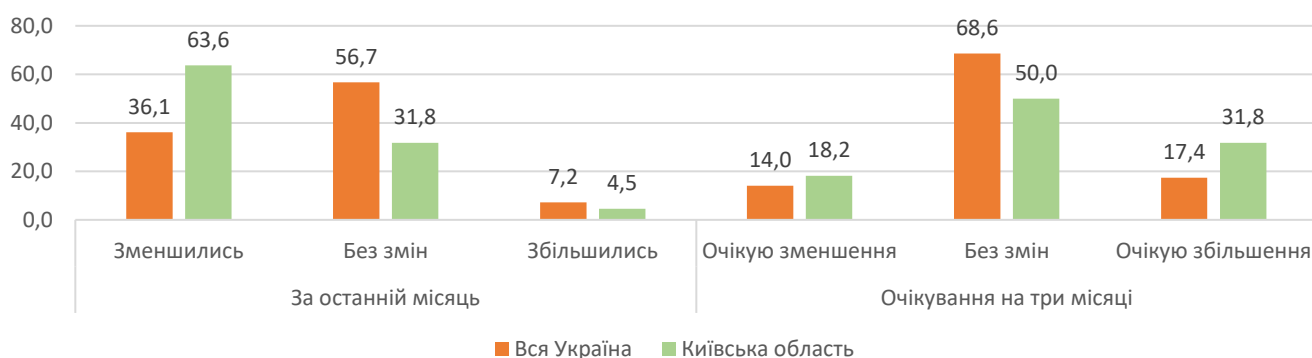
Рис. 11. Індекс змін податкової заборгованості, % опитаних



КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ

Індекс кількості працівників на підприємстві є вищим в цілому по Україні (-0,30), ніж у Київській області - 0,59). 36,1% опитаних представників бізнесу в цілому по Україні повідомили про зменшення кількості працівників, тоді як у Київській області цей відсоток становить 63,6%. Загалом по Україні 7,2% опитаних вважає, що кількість працівників збільшилась, тоді як у Київській області таких лише 4,5%. У майбутні три місяці підприємці та Керівники підприємств очікують поліпшення ситуації: *індекс змін кількості працівників* становить 0,03 в цілому по Україні, тоді як для Київської області це значення є значно вищим та становить 0,14. При цьому якщо в цілому по Україні частка «оптимістів» не надто сильно перевищує частку «песимістів» - 17,4% та 14,0% відповідно; то різниця між показниками у Київській області є більш відчутною (31,8% проти 18,2% відповідно).

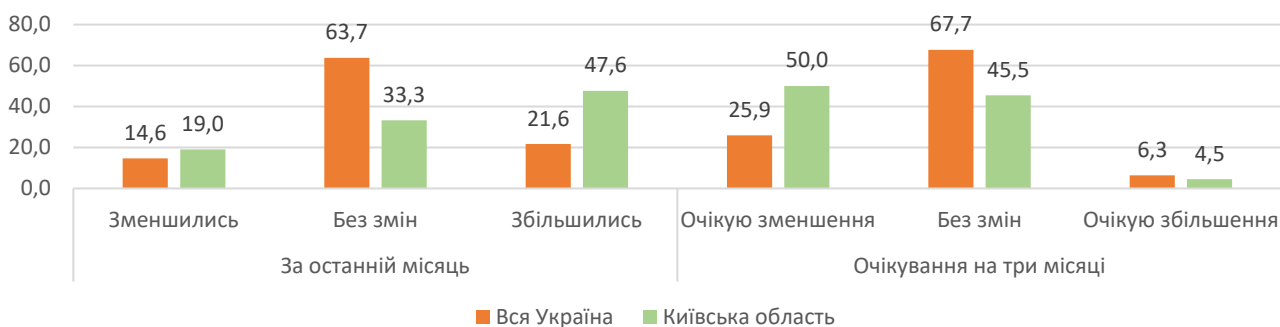
Рис. 12. Індекс змін кількості працівників, % опитаних



ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ

Індекс кількості працівників у вимушених відпустках в цілому по Україні є нижчим за значення Київської області (0,05 та 0,29 відповідно). Частка представників бізнесу загалом по Україні, хто повідомив про зменшення кількості працівників у вимушених відпустках є нижчою за показник Київської області (14,6% та 19,0% відповідно). Тоді як частка представників бізнесу Київської області, у кого збільшилась кількість працівників у вимушених відпустках становить майже половину опитаних (47,6%), що є вдвічі більшим за відповідний загальноукраїнський показник (21,6%). *Індекс очікуваних змін кількості працівників у вимушених відпустках* при цьому загалом по Україні становить -0,22, тоді як значення Київської області становить -0,45.. Відсоток тих, хто вважає, що кількість таких працівників на їхньому підприємстві зменшиться вдвічі менший за значення Київської області (25,9% та 50,0% відповідно), що істотно перевищує відсоток тих, хто вважає, що кількість працівників у вимушених відпустках збільшиться - 6,3% загалом по Україні та лише 4,5% у Київській області.

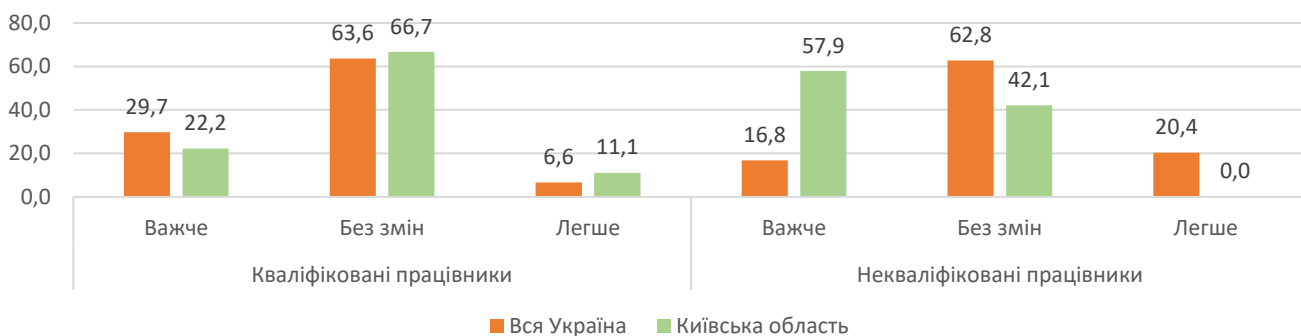
Рис. 13. Індекси змін кількості працівників у вимушених відпустках, % опитаних



КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ

Індекс кваліфікованих працівників в цілому по Україні вдвічі перевищує відповідне значення для Київської області (0,24 та 0,11). Індекс некваліфікованих працівників також є вищим за значення Київської області (-0,01 та -0,42 відповідно). Це свідчить що підприємці мають більші складнощі з пошуком кваліфікованої робочої сили в цілому по Україні, ніж у Київській області, тоді як некваліфікованих працівників важче знайти саме у Київській області. Частка підприємців загалом по Україні, яким важче знайти кваліфікованих працівників є вищою за показник Київської області (29,7% та 22,2% відповідно). Тоді як 11,1% представників бізнесу Київської області повідомили, що їм легше знайти кваліфікованих працівників, тоді як в цілому по Україні цей відсоток становить 6,6%. Більше половини опитаних представників бізнесу Київської області (57,9%) повідомили, що їм важче знайти кваліфікованих працівників, що істотно перевищує відповідний загальноукраїнський показник (16,8%). При цьому 20,4% представників бізнесу загалом по Україні повідомили, що їм легше шукати некваліфікованих працівників, тоді як у Київській області цей відсоток дорівнює нулю.

Рис. 14. Індекси змін кваліфікованих та некваліфікованих працівників, % опитаних



СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ

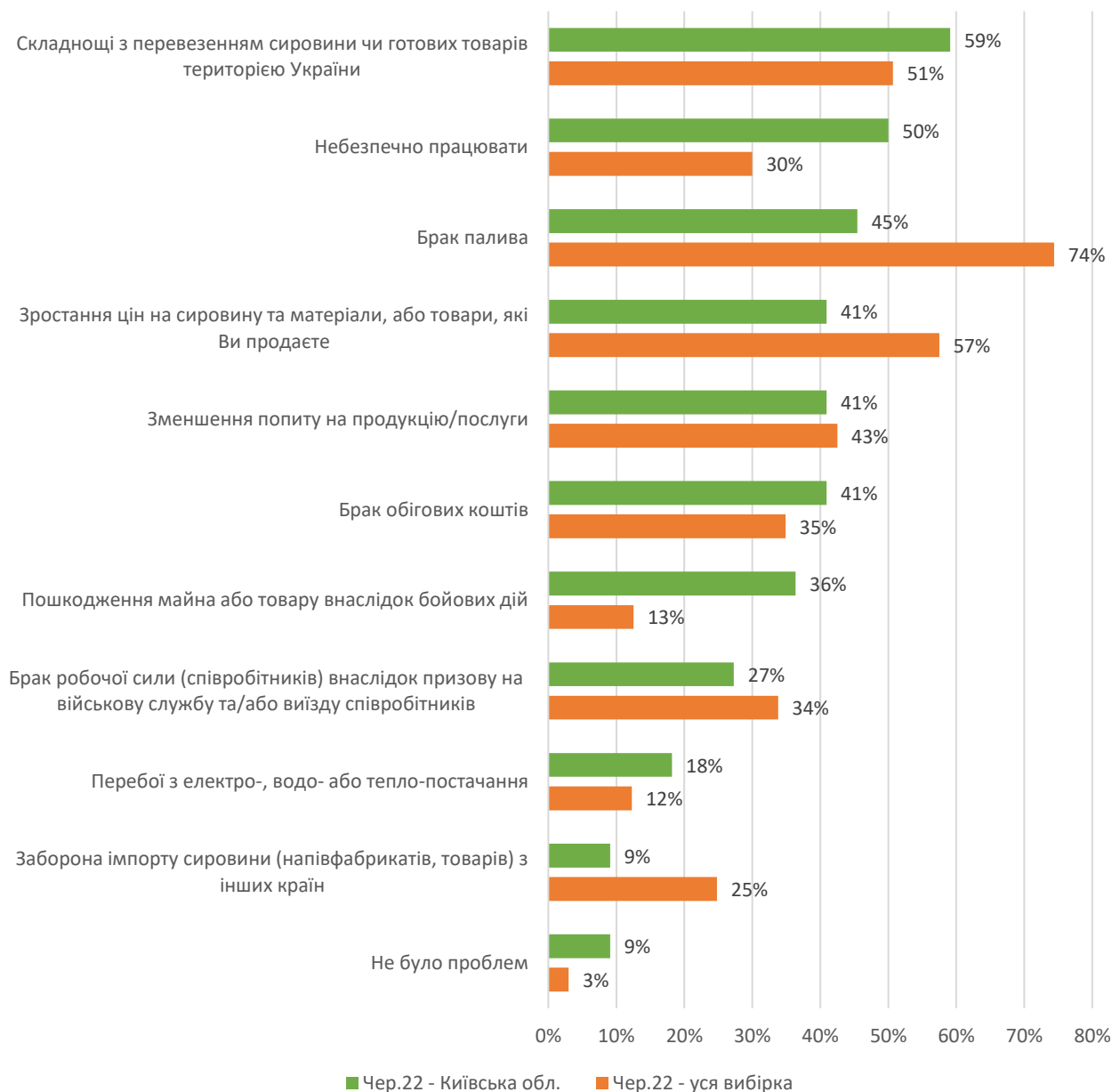
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

Проблеми бізнесу Київської області під час війни

Війна істотно вплинула на бізнес Київської області. Небезпечна ситуація та складнощі з логістикою вийшли на перше місце серед проблем для бізнесу області. Це відрізняє Київську область на фоні усіх охоплених опитуванням областей загалом – для загальної вибірки найгострішою проблемою у червні був брак палива.

До того ж, якщо про складнощі з перевезенням сировини або товарів територією України у Київській області повідомляють 59% опитаних (що більше, ніж про інші проблеми) і ця частка не істотно відрізняється від загальноукраїнської (51%), то про те, що працювати небезпечно, у Київській області говорять набагато частіше (50% бізнесу), ніж у усіх областях загалом (30%).

Рис. 15. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу Київської області та всієї вибірки



Проблема браку палива, на яку скаржиться 74% українського бізнесу загалом, у Київській області посіла третє місце у рейтингу проблем. Тут на неї вказали 45% респондентів. Четверте місце серед актуальних проблем для бізнесу області посіли такі перешкоди, як зростання цін на сировину та матеріали, зменшення попиту на продукцію або послуги та брак обігових коштів. Про кожну з них повідомляє по 41% підприємств Київської області.

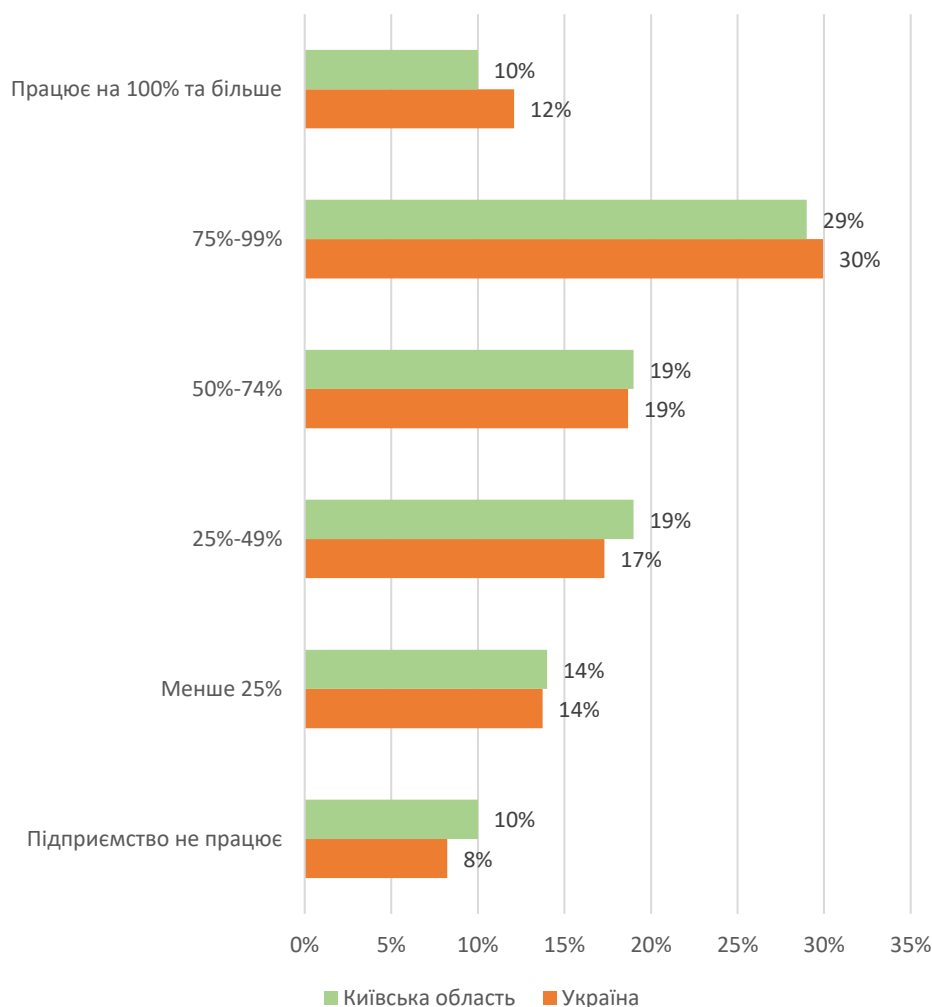
При цьому подорожчання сировини стало проблемою для меншої частки підприємств Київщини порівняно з усіма охопленими опитуванням областями загалом, де ця проблема торкнулася 57% бізнесу. Разом з цим, третина опитаних підприємств Київської області (36%) повідомили про пошкодження свого майна або товару внаслідок бойових дій, що значно більше, ніж в середньому в усіх областях, де був опитаний бізнес, (13%).

Вплив війни на обсяги виробництва

У Київській області близько 10% опитаних підприємств повідомили, що припинили свою діяльність упродовж війни. Це приблизно на рівні результату для всієї країни 8%. Окрім цього, 14% підприємств

Київщини вказали, що працюють на рівні меншому ніж 25% від довоєнних виробничих потужностей (14% - показник для всієї України). На противагу цьому, у червні 10% опитаних на Київщині працюють на 100% та більше відсотків порівняно з довоєнними обсягами (12% на рівні країни). Окрім цього, на рівні 75-99% працює майже третина підприємств (29%) в Київській області (30% на рівні України). Таким чином, ситуація в області приблизно відповідає ситуації по країні в цілому.

Рис. 16. Вплив війни на роботу підприємств (% опитаних)



ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У Київській області серед опитаних підприємств 71% опитаних (серед тих, хто зміг дати відповідь) були або є експортерами (56% на рівні України)². Отримані відповіді респондентів-експортерів підтверджують, що повномасштабна війна стала вагомою перешкодою для зовнішньоекономічної діяльності підприємств Київської області. Зокрема 33% опитаних припинили експорту після 24 лютого 2022 року і станом на червень не змогли його відновити (40% на рівні країни). Ще 13% опитаних експортерів припиняли експорт після початку війни, але змогли його відновити. Таким чином опитані підприємства Київської області в цілому зазнали дещо меншого впливу війни на експорт ніж вся Україна в цілому. Зокрема 53% опитаних не припиняли експорту взагалі. Однак необхідно мати на увазі, що такі результати можуть бути зумовлені більшою готовністю відповідати на опитування серед вцілілих підприємств, які продовжують роботу.

² Слід зауважити, що такий високий рівень залучення бізнесу до експортної діяльності також відображає особливості вибірки для опитування, яка, у першу чергу, відображає підприємства-представники виробничої промисловості.

Рис. 17. Вплив на експорт діяльність (% опитаних експортерів)



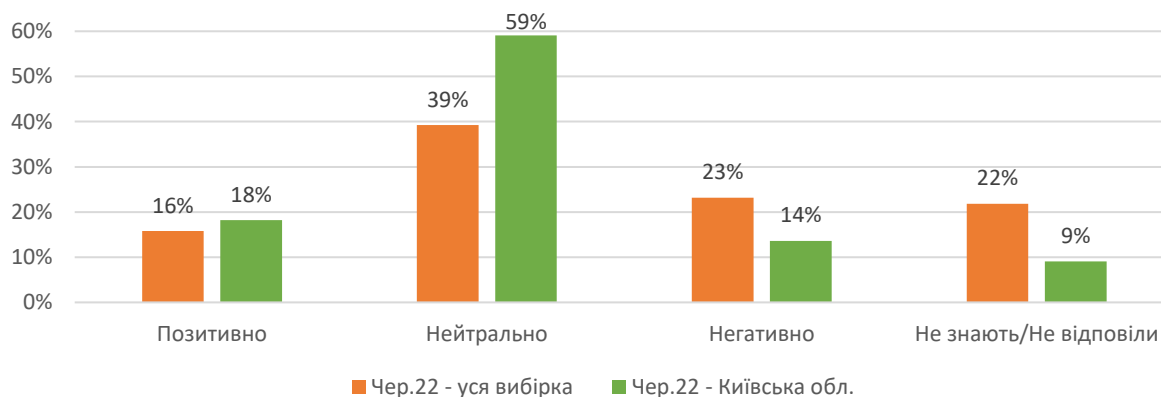
Європейський Союз є головним експортним напрямком як для підприємств Київської області, так і для всього українського бізнесу. За останні три місяці до ЄС експортували 92% опитаних (89% – показник для всієї України). Серед інших зазначених напрямків експорту країни Євразійського Економічного Союзу крім Росії (Білорусь, Вірменія, Казахстан, Киргизстан) – 33% та Молдова – 17%. Більша частина опитаних (75%) експортує до 5 і менше країн світу.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу у Київській області

Більше половини (59%) представників бізнесу Київської області нейтрально оцінили державну політику з підтримки бізнесу. Ця частка більша, ніж в середньому у всіх областях, де відбулося опитування (39%). Також у Київській області менш поширені негативні оцінки цієї політики – їх поставили 14% респондентів порівняно з 23% у всій вибірці.

Рис. 18. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу респондентами Київської області та всієї вибірки



Варто зазначити, що бізнес Київської області краще зміг оцінити державну політику з підтримки бізнесу, ніж в середньому підприємства зі всіх областей, де відбулося опитування. Якщо серед усієї вибірки 22% опитаних підприємств не змогли відповісти на це запитання, то у Київській області ця частка менша: 9%.

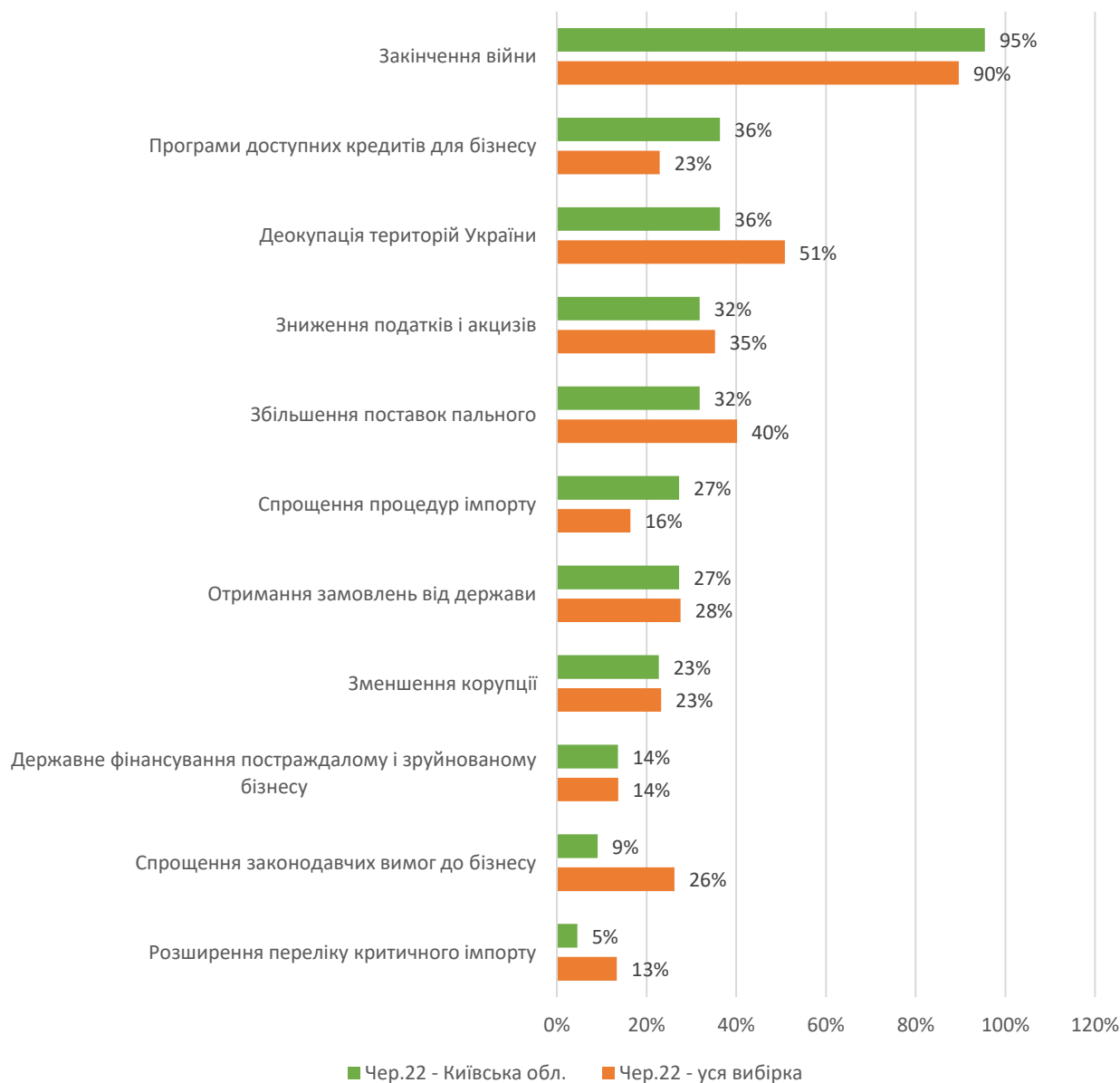
Що покращить становище бізнесу? Очікувані заходи і зміни у Київській області

Як і весь опитаний український бізнес, підприємства Київської області найбільше чекають закінчення війни. Говорячи про події та зміни, які б найбільше покращили становище їхнього бізнесу, 95% місцевих підприємств назвали такою подією закінчення війни. Ця частка навіть більша, ніж в середньому для всіх областей, де було проведене опитування (90%).

Наступні важливі кроки, яких очікує бізнес Київщини, – це програми доступних кредитів та деокупація територій України. З великим відривом від першого головного очікування – закінчення війни – вони розділили друге місце у рейтингу очікуваних змін: за кожен з них висловилися по 36% представників місцевих підприємств. Майже такі ж частки опитаних у Київській області – по 32% – підтримують такі кроки, як зниження податків і акцизів та збільшення замовлень від держави.

Приблизно кожне четверте опитане підприємство області (по 27%) вважають за потрібне спростити процедури імпорту та отримувати державні замовлення. При цьому про спрощення процедур імпорту на Київщині говорить вища частка бізнесу, ніж в усіх областях загалом (16%).

Рис. 19. Очікувані заходи та зміни, які, на думку опитаних, покращать становище їхнього бізнесу



МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати другого Щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Щомісячне опитування підприємств проводиться за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та особисте опитування представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми.

Насамперед, ІЕД розіслав українським підприємствам анкету цього опитування у вигляді онлайн-форми. Частина респондентів заповнили її самі. Також ІЕД через партнерів у регіонах організував опитування, у яких ці ж питання були поставлені представникам бізнесу інтерв'юерами, а відповіді респондентів були внесені до онлайн-форми. Завдяки цьому всі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам – були зібрані в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проекту «Ділова думка». Це, зокрема, агрегований показник перспектив промисловості, а також індекси, які в числовому вимірі показують нещодавні зміни таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у короткотривалих термінах – протягом наступних одного - двох місяців.

Такі індекси обчислюються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився і -1, якщо він зменшився. Наприклад, якщо зі 100 респондентів 20 вказали на зростання виробництва, 50 респондентів – на його скорочення, і 30 зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, де зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, де виробництво скоротилось.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав з 2 до 10 червня 2022 року.

ДОДАТОК 1. Результати опитування у цифрах

Показники діяльності підприємств та ділового середовища

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, індекси змін (червень 2022)

	Вся Україна	Київська область
Виробництва	-0,30	-0,62
Очікуваних змін виробництва	0,22	0,62
Продажів	-0,36	-0,71
Очікуваних змін продажів	0,23	0,62
Експорт	-0,48	-0,79
Очікуваних змін експорту	0,11	0,53
Дебіторська заборгованість	0,03	-0,05
Очікуваних змін дебіторської заборгованості	-0,03	0,10
Кредиторська заборгованість	0,01	-0,20
Очікуваних змін кредиторської заборгованості	-0,06	-0,10
Податкова заборгованість	-0,09	0,05
Очікуваних змін податкової заборгованості	-0,10	-0,30
Запаси сировини	-0,41	-0,57
Очікуваних змін запасів сировини	0,00	-0,09
Запаси готової продукції	-0,17	-0,25
Очікуваних змін запасів готової продукції	-0,12	-0,09
Нових замовлень	-0,30	-0,45
Очікуваних змін нових замовлень	0,19	0,18
Кількість працівників	-0,30	-0,59
Очікуваних змін кількості працівників	0,03	0,14
Кількість працівників у вимушених відпустках	0,05	0,29
Очікуваних змін кількості працівників у вимушених відпустках	-0,22	-0,45
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,32	-0,36
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,15	0,56
Оцінка ділового середовища	-0,44	-0,27
Очікувані зміни ділового середовища	0,16	0,53
Кваліфіковані працівники	0,24	0,11
Некваліфіковані працівники	-0,01	-0,42

Виконавець проекту:	 ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ	Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»
Партнер дослідження:	 КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ	Київська обласна державна адміністрація
Фінансова підтримка:	 ПРЯМУЄМО РАЗОМ	Проект реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу
	 МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ	Міжнародний фонд «Відродження»
	 ATLAS NETWORK	Atlas Network

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проекту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, молодша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію підготовлено в рамках проекту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Її зміст є виключною відповідальністю ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу, МФ «Відродження» чи ATLAS Network.

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.ua

www.ier.com.ua

[Facebook ІЕД](#)

[Facebook За чесну та прозору митницю](#)

[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО ОПИТУВАННЯ

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі спеціальний звіт, присвячений Київській області за результатами другого щомісячного опитування керівників підприємств.

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводитиме щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів — підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування складається з двох частин – регулярної та спеціальної.

Регулярно респонденти даватимуть відповіді на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників. Мова йде про динаміку випуску (виробництво), реалізації (продажів), експорту, заборгованостей, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на пів року також будуть у фокусі нашої уваги. У цій частині опитування використана методологія кон'юнктурних опитувань, гармонізована відповідно до вимог [Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys \(BCS\)](#). Там, де можливо, ми будемо порівнювати дані з даними щоквартального опитування підприємств «Ділова думка», які проводяться з 1998 року.

Спеціальна частина щомісячного опитування підприємств дає змогу отримати інформацію за конкретними темами. Зокрема, у другому випуску спеціальна частина присвячена впливу війни на діяльність підприємств та проблемам підприємств-експортерів. Чи продовжують експортувати українські підприємства та які основні закордонні ринки збуту після початку повномасштабної російської військової агресії.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проекту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Щомісячні тенденції буде презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

У цьому опитуванні використано панельну вибірку, тобто ми плануємо опитувати одні й ті ж суб'єкти підприємницької діяльності. У рамках другої хвилі дослідження було опитано 367 підприємств. Серед них переважно промислові підприємства, які розташовані в 19-ти з 27-ми регіонів України, у т. ч. у Київській області. На Київщині опитано 22 підприємства, більшість із яких (73%) представляють переробну промисловість, а решта – сектори послуг і торгівлі.

Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та телефонного інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами.

Польовий етап другої хвилі опитування тривав із 2 червня до 10 червня 2022 року. Керівники підприємств порівнювали результати роботи в травні 2022 року з квітнем 2022 року, оцінювали стан того чи іншого показника на момент проведення опитування (червень 2022 року) та давали прогнози на наступні 2 - 3 чи 6 місяців у залежності від питання. В окремих питаннях (де це було зазначено) результати роботи порівнювалися з довоєнним часом (період до 24 лютого 2022 року). Опитувані давали прогнози на наступні 3 місяці роботи підприємств.

При формуванні панельної вибірки використано аналітичну систему YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>).

Звіт підготовлено у співпраці з Департаментом економіки та цифровізації Київської обласної державної адміністрації.

Зміст

Щомісячне опитування підприємств	4
ОСНОВНЕ	4
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВ РОКУ	6
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	6
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ	6
ВИРОБНИЦТВО	7
ПРОДАЖІ	7
ЕКСПОРТ	8
ЗАПАСИ СИРОВИНИ	8
ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	9
НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ	9
ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ	9
КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ	10
ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ	10
КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ	11
ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ	11
КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ	12
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ	12
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА	12
Проблеми бізнесу Київської області під час війни	12
Вплив війни на обсяги виробництва	13
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ	14
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА	15
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу в Київській області	15
Що покращить становище бізнесу? Очікувані заходи і зміни в Київській області	15
МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ	17
ДОДАТОК 1. Результати опитування в цифрах	18

Щомісячне опитування підприємств

Бізнес Київської області під час війни

ОСНОВНЕ

Незважаючи на руйнування, яких область зазнала під час повномасштабного військового вторгнення, бізнес Київщини має більш оптимістичні очікування в піврічній перспективі, порівняно з усією Україною. Також спостерігається значно менший рівень невизначеності бізнесу. При цьому, підприємці області гірше оцінюють поточну фінансово-економічну ситуацію. Основними проблемами для бізнесу регіону були складнощі з перевезенням сировини чи готових товарів територією України та питання безпеки роботи.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

- Фінансово-економічну ситуацію на підприємстві представники бізнесу області оцінюють дещо гірше, ніж в цілому по Україні. *Індекс поточної фінансово-економічної ситуації*, відповідно, становить -0,36 та -0,32. Водночас, *Індекс очікуваної фінансово-економічної ситуації* для Київської області (0,56) є істотно вищим за значення по Україні в цілому (0,15), що свідчить про кращі очікування в регіоні щодо майбутнього.
- Підприємці регіону краще оцінюють діловий клімат ніж в цілому показник для країни, а також мають кращі очікування щодо змін ділового середовища. *Індекс поточного загальноекономічного середовища* по Україні в цілому становить -0,44, що є меншим за показник Київської області (-0,27). *Індекс очікуваних змін ділового середовища* для Київської області (0,53) втричі перевищує показники в цілому по Україні (0,16).

ВИРОБНИЦТВО

- Індекс змін виробництва* в червні в цілому по Україні становить -0,30, тоді як для Київської області цей показник склав -0,62. *Індекс очікуваних змін виробництва* для Київської області майже втричі перевищує загальноукраїнський (0,62 та 0,22 відповідно).
- У червні в Київській області істотно гірша ситуація з виробництвом порівняно з усією Україною, однак набагато вищі оцінки очікувань у короткостроковій перспективі.

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- Індекс продажів* загалом по Україні істотно перевищує показник Київської області (-0,36 та -0,71 відповідно). *Індекс очікуваних змін обсягів продажів* для Київської області (0,62) майже втричі перевищує загальноукраїнський показник (0,23).
- Подібно до ситуації з виробництвом, у регіоні ситуація гірша ніж в країні в цілому, однак вищі очікування бізнесу в тримісячній перспективі.

ЗАБОРГОВАНOSTI

- Показники дебіторської та кредиторської заборгованостей свідчать про дещо кращу ситуацію в цілому по Україні, тоді як показники податкової заборгованості для Київської області є кращими за загальноукраїнські. Водночас, у тримісячній перспективі очікування щодо дебіторської заборгованості загалом по Україні є гіршими за показники Київської області, тоді як оцінки кредиторської та податкової заборгованостей є більш оптимістичними саме по області.
- Значення *індексу дебіторської заборгованості* в цілому по Україні є вищим (0,03) за показник Київської області (-0,05). *Індекс очікуваної дебіторської заборгованості* при цьому становить -0,03 загалом по Україні та 0,10 для Київської області.

- Індекс кредиторської заборгованості загалом по Україні є вищим за відповідне значення Київської області (0,01 та -0,20 відповідно). Індекс очікуваної кредиторської заборгованості загалом по Україні також є вищим за показник Київської області (-0,06 та -0,10 відповідно).
- Індекс податкової заборгованості загалом по Україні (-0,09) менший за показник Київської області (0,05). Індекс очікуваної податкової заборгованості загалом по Україні є меншим (-0,10) за значення Київської області (-0,30).

ЗАЙНЯТІСТЬ

- Індекс кількості працівників на підприємстві є вищим в цілому по Україні (-0,30) ніж у Київській області (-0,59), що свідчить про більш активне скорочення працівників на території регіону. Однак в області кращі очікування щодо збільшення кількості працівників у наступні три місяці.
- Індекс кваліфікованих працівників в цілому по Україні вдвічі перевищує відповідне значення для Київської області (0,24 та 0,11). Індекс некваліфікованих працівників також є вищим за значення Київської області (-0,01 та -0,42 відповідно). Це свідчить про те, що підприємці мають більші складнощі з пошуком кваліфікованої робочої сили в цілому по Україні ніж у Київській області, тоді як некваліфікованих працівників важче знайти саме в Київській області

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

ЗАВАНТАЖЕНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ У ПЕРІОД ВІЙНИ

- У Київській області близько 10% опитаних підприємств повідомили, що припинили свою діяльність порівняно з довоєнним періодом. Це приблизно на рівні результату для всієї країни – 8%.
- У червні 10% опитаних на Київщині працюють на 100% та більше відсотків порівняно з довоєнними обсягами (12% на рівні країни). Станом на червень ситуація в регіоні відповідає загальноукраїнській.

ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

- Основними проблемами для бізнесу Київської області у 2022 році були складнощі з перевезенням сировини чи готових товарів територією України та безпека роботи.
- Проблеми браку палива та подорожчання сировини і матеріалів були не настільки гострими для бізнесу Київщини ніж у середньому за всіма областями, де було проведено це опитування. З іншого боку, місцеві підприємства частіше повідомляють про проблеми безпеки праці та про пошкодження їхнього майна або товару внаслідок бойових дій.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

- Представники підприємств Київщини найчастіше оцінюють державну політику з підтримки бізнесу нейтрально.
- Закінчення війни є найбільш очікуваною зміною, необхідною для нормальної роботи підприємств області, на думку опитаних.

ПІДПРИЄМСТВА-ЕКСПОРТЕРИ

- У Київській області серед опитаних підприємств 71% опитаних (ті, хто зміг дати відповідь) були або є експортерами (56% на рівні України)
- 33% опитаних припинили експорт після 24 лютого 2022 року і станом на червень не змогли його відновити (40% на рівні країни). Ще 13% опитаних експортерів припиняли експорт після початку війни, але змогли його відновити (20% на рівні країни). Таким чином, опитані підприємства Київської області в цілому зазнали дещо меншого впливу війни на експорт, ніж уся Україна в цілому.
- Європейський Союз є головним експортним напрямком як для підприємств Київської області, так і для всього українського бізнесу.

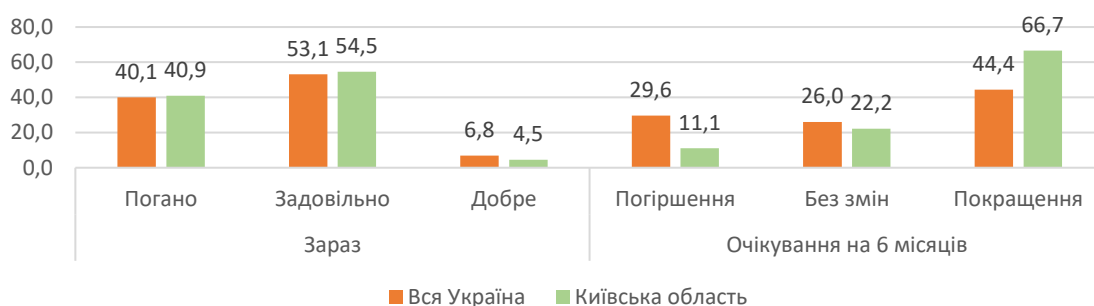
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВ РОКУ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Фінансово-економічну ситуацію на підприємстві представники бізнесу Київської області оцінюють дещо гірше ніж в цілому по Україні. *Індекс поточної фінансово-економічної ситуації* відповідно становить -0,36 для області та -0,32 для країни. При цьому, якщо частка «песимістів» є приблизно однаковою для Київської області (40,9%) та в цілому по Україні (40,1%), то загальноукраїнський показник «оптимістів» (6,8%) дещо перевищує це ж значення для Київської області (4,5%). *Індекс очікуваної фінансово-економічної ситуації* для Київської області (+0,56) є істотно вищим за значення по Україні в цілому (+0,15). Це відбувається за рахунок значного перевищення частки тих, хто очікує покращення в Київській області (66,7%), над відповідним загальноукраїнським показником (44,4%).

Що стосується питання змін фінансово-економічного становища на наступні пів року, то частка опитаних, що не змогли дати прогноз на таку далеку перспективу, загалом по Україні значно вища за показник Київської області (43,3% проти 18,2% відповідно).

Рис. 1. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві зараз і очікування на 6 місяців, % опитаних

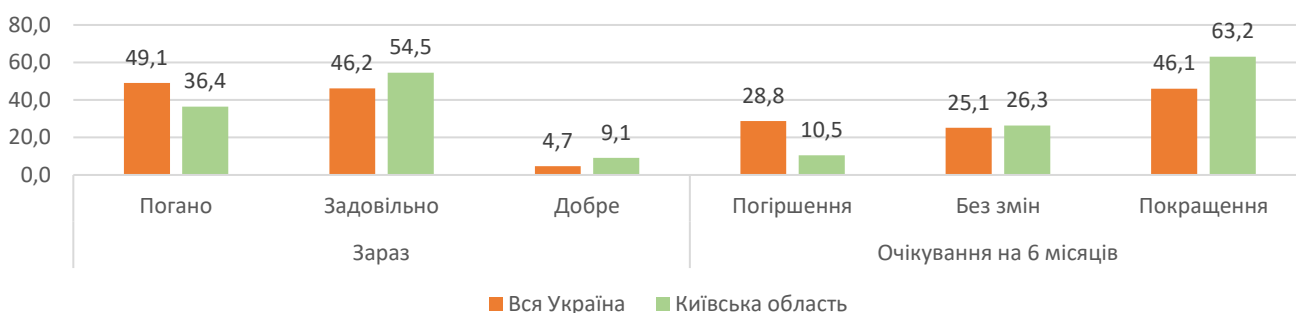


ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ

Індекс поточного загальноекономічного середовища по Україні в цілому становить -0,44, що майже вдвічі перевищує показник Київської області (-0,27). При цьому, серед представників бізнесу Київської області частка тих, хто оцінює загальноекономічне середовище як погане, менше ніж в цілому по Україні (36,4% та 49,1% відповідно), а частка оптимістів у Київській області (9,1%) вища за загальноукраїнський показник (4,7%). *Індекс очікуваних змін ділового середовища* для Київської області втричі перевищує показники в цілому по Україні (0,53 проти 0,16 відповідно). Частка тих, хто очікує погіршення в Київській області (10,5%), менша за частку «песимістів» у загальноукраїнському показнику (28,8%).

Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на майбутні пів року, загалом по Україні вищий за відповідне значення Київської області (43,6% та 13,6% відповідно)

Рис. 2. Загальноекономічне середовище зараз та очікування на 6 місяців, % опитаних

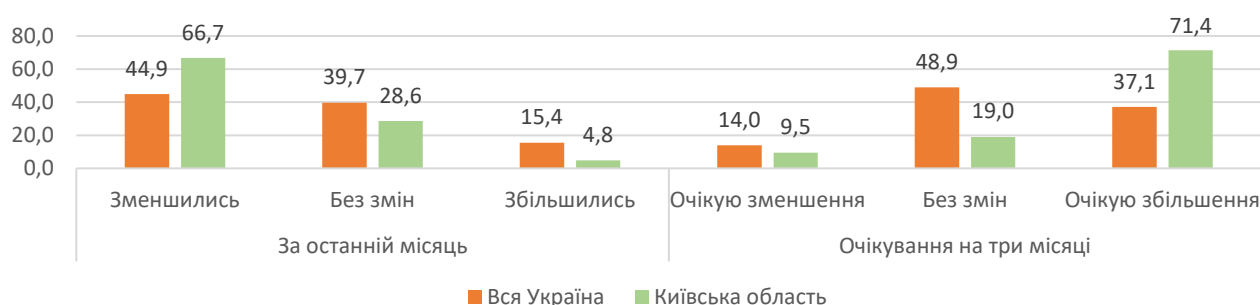


ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОВІ ОЧІКУВАННЯ

ВИРОБНИЦТВО

Індекс змін виробництва в червні в цілому по Україні становить -0,30, тоді як для Київської області цей показник склав -0,62. Це означає, що частка підприємців загалом по Україні, які повідомили про зменшення обсягів виробництва, менша ніж у Київській області (44,9% та 66,7% відповідно). Водночас, варто зазначити, що 15,4% підприємців з усієї України повідомили про збільшення обсягів виробництва, тоді як для Київської області цей відсоток склав лише 4,8%. Індекс очікуваних змін виробництва для Київської області майже втричі перевищує загальноукраїнський (+0,62 та +0,22 відповідно). 71,4% опитаних представників бізнесу Київської області очікують збільшення виробництва, тоді як по Україні цей відсоток становить 31,7%. 14,0% опитаних респондентів по Україні очікують зменшення виробництва, тоді як для Київської області цей відсоток є меншим та становить 9,5%.

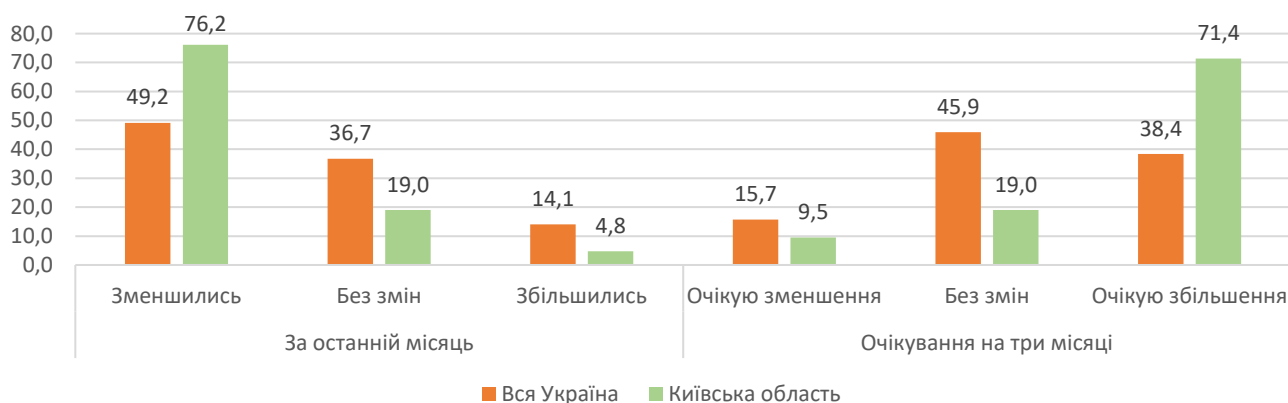
Рис. 3. Індекс змін виробництва, % опитаних, % опитаних



ПРОДАЖІ

Індекс продажів загалом по Україні істотно перевищує показник Київської області (-0,36 та -0,71 відповідно). Частка підприємців по Україні загалом, які повідомили про зменшення продажів (49,2%), є нижчою за показник Київської області (76,2%). Водночас частка тих, хто повідомив про збільшення обсягів продажів, по Україні в цілому (14,1%) є вищою за значення Київської області (4,8%). Індекс очікуваних змін обсягів продажів для Київської області (+0,62) майже втричі перевищує загальноукраїнський показник (+0,23). Частка песимістів загалом по Україні, які очікують зменшення продажів, більша за частку «песимістів» серед представників бізнесу Київської області (15,7% та 9,5% відповідно). При цьому, частка представників бізнесу Київської області (71,4%), що очікують збільшення продажів, вища за відповідний загальноукраїнський показник (38,4%).

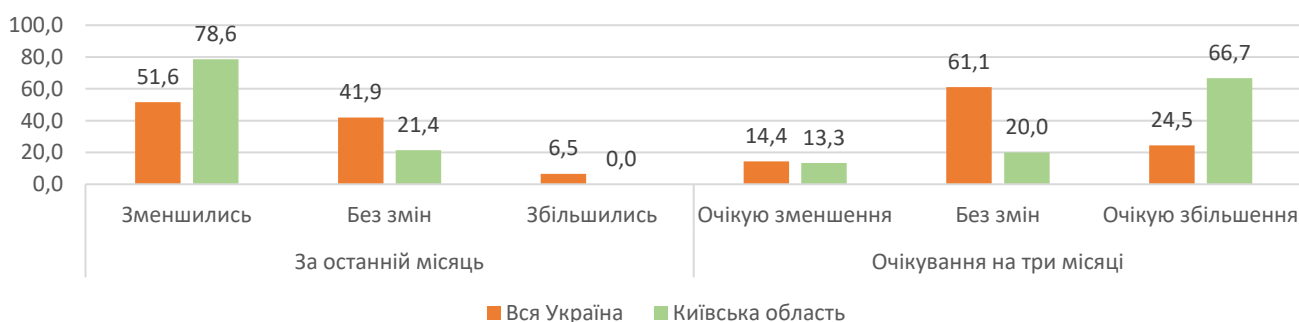
Рис. 4. Індекс змін продажів, % опитаних



ЕКСПОРТ

Значення *індексу змін експорту*¹ загалом по Україні становить -0,48, що перевищує показник Київської області (-0,79). Серед представників бізнесу Київської області 0% опитаних повідомили про збільшення експорту, тоді як по Україні в цілому цей відсоток становить 6,5%. Водночас, частка підприємців Київської області, які повідомили про зменшення експорту (78,6%), більша за відповідний загальноукраїнський показник (51,6%). Значення *індексу очікуваних змін експорту* для Київської області майже в п'ять разів перевищує загальноукраїнський показник (+0,11 та +0,53 відповідно). При цьому, якщо частка песимістів, які очікують на зменшення експорту, є майже однаковою (14,4% для всієї України та 13,3% по Київській області), то частка «оптимістів», які очікують збільшення експорту, у Київській області (66,7%) істотно перевищує загальноукраїнський показник (24,5%).

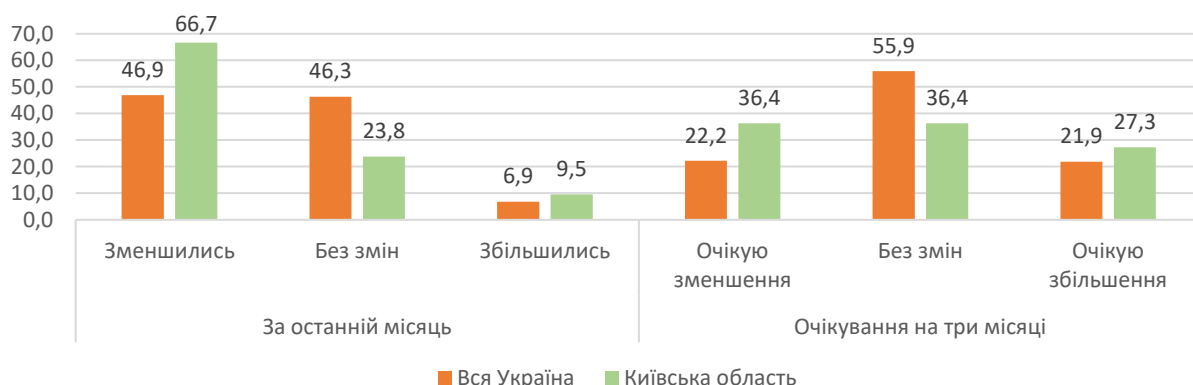
Рис. 5. Індекс змін експорту, % опитаних



ЗАПАСИ СИРОВИНИ

Індекс запасів сировини в цілому по Україні вищий за показник Київської області (-0,41 та -0,57 відповідно). При цьому, частка представників бізнесу Київської області, що повідомили про зменшення показника (66,7%), є вищою за загальноукраїнський показник (49,9%). Так само, як є вищою і частка тих представників Київської області (9,5%), що повідомили про збільшення запасів сировини, - загальноукраїнський показник (6,9%). *Індекс очікуваних змін запасів готової продукції* в цілому по Україні також перевищує показник Київської області (нуль та -0,09 відповідно). Відповідно, частка опитаних представників бізнесу в цілому по Україні, які очікують збільшення або зменшення показника, є майже однаковою. Серед представників бізнесу Київської області частка тих, хто очікує зменшення запасів сировини, дещо більша (36,4%) за відповідний показник тих, хто очікує на збільшення запасів сировини (27,3%).

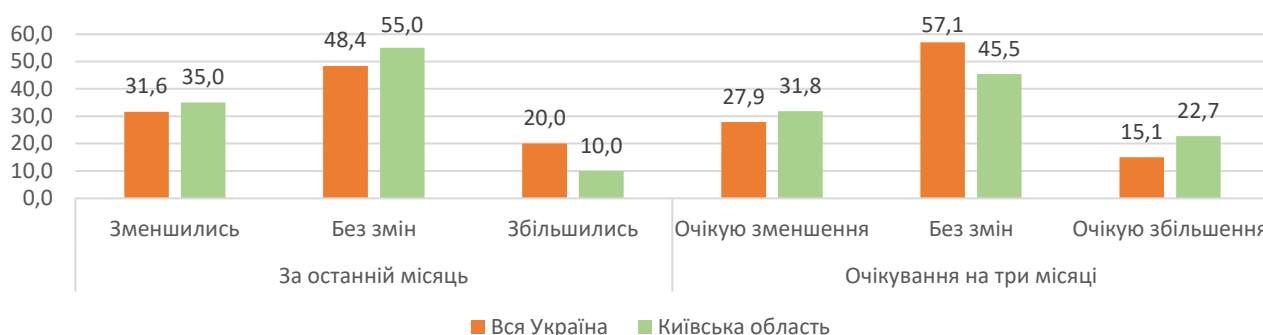
Рис. 6. Індекси змін запасів сировини, % опитаних

¹ Розраховується лише для підприємств-експортерів.

ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Індекс запасів готової продукції загалом по Україні (-0,17) є вищим, за показник Київської області (-0,25). Частка респондентів загалом по Україні, які повідомили про зменшення запасів готової продукції (31,6%), лише незначним чином перевищує показник Київської області (35,0%). Водночас, частка тих представників бізнесу, що вказали на збільшення запасів готової продукції, у цілому по Україні (20,0%) вдвічі більша за відповідний показник Київської області (10%). Індекс очікуваних запасів готової продукції загалом по Україні при цьому не надто сильно відрізняється від показника Київської області (-0,12 та -0,09). При тому частка «песимістів» серед представників Київської області (31,8%) лише незначним чином перевищує загальноукраїнський показник (27,9%), тоді як різниця між оптимістами є більш відчутною (22,7% та 15,1% відповідно)

Рис. 7. Індекси змін запасів готової продукції, % опитаних



НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ

Індекс нових замовлень загалом по Україні (-0,30) перевищує відповідне значення Київської області (-0,45). При цьому, частка тих, хто повідомив про збільшення портфелю замовлень, загалом по Україні (14,4%) істотно перевищує показник Київської області (4,5%). Водночас, частка тих представників бізнесу Київської області, які повідомили про зменшення показника (50,0%), не настільки відчутно перевищує відповідне загальноукраїнське значення (43,9%). У наступні три місяці бізнес очікує значних покращень: індекс очікуваних змін портфелю замовлень при цьому є майже однаковим для Київської області та в цілому по Україні (+0,18 та +0,19 відповідно). Водночас, у відсотковому розподілі частка песимістів серед представників бізнесу Київської області (22,7%) вища за загальноукраїнський показник (17,8%). Подібна ситуація і серед показників «оптимістів» (40,9% та 37,3% відповідно).

Рис. 8. Індекси змін нових замовлень, % опитаних

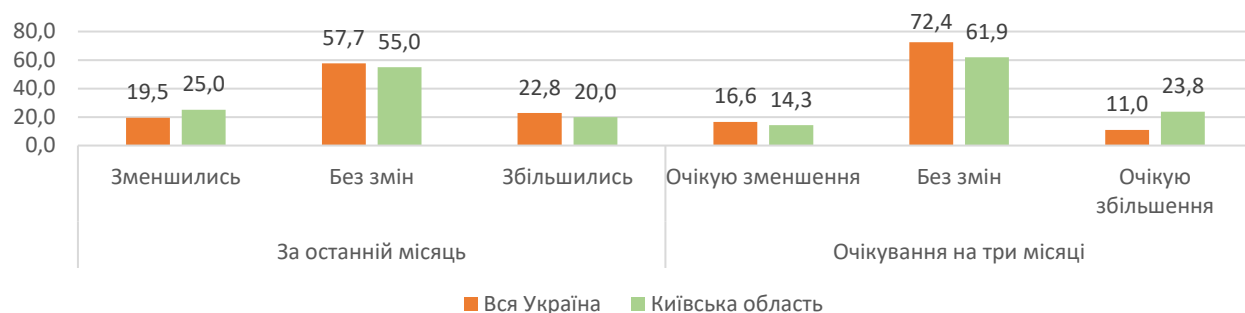


ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Значення індексу дебіторської заборгованості в цілому по Україні є вищим (+0,03) за показник Київської області (-0,05). При цьому, частка представників бізнесу Київської області (20,0%), у яких дебіторська заборгованість збільшилась, є меншою за загальноукраїнський показник (22,8%). Водночас, частка тих

представників бізнесу, хто повідомив про зменшення показника, у Київській області є вищою (25,0%) за відповідний загальноукраїнський показник (19,5%). На наступні три місяці 11,1% опитаних очікують на збільшення цього показника, тоді як відповідний показник Київської області вдвічі більший та становить 23,8%. Різниця між тими, хто очікує зменшення дебіторської заборгованості, серед представників бізнесу Київської області (14,3%) та загалом по Україні (16,6%) є менш відчутною. *Індекс очікуваної дебіторської заборгованості* при цьому становить -0,03 загалом по Україні та +0,10 для Київської області.

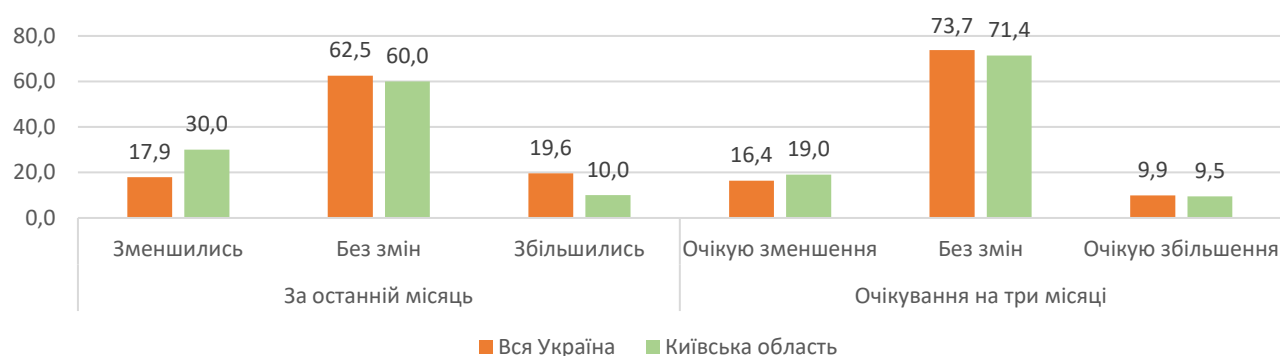
Рис. 9. Індекси змін дебіторської заборгованості, % опитаних



КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Індекс кредиторської заборгованості загалом по Україні є вищим за відповідне значення Київської області (+0,01 та -0,20 відповідно). При цьому частка тих представників бізнесу Київської області, які вказали на зменшення, (30,0%) істотно перевищує тих, хто вказав на збільшення кредиторської заборгованості (10,0%). Водночас, різниця між відповідними показниками в цілому по Україні є менш відчутною (17,9% та 19,6% відповідно). *Індекс очікуваної кредиторської заборгованості* загалом по Україні також є вищим за показник Київської області (-0,06 та -0,10 відповідно). При цьому, частка представників бізнесу, які очікують на збільшення кредиторської заборгованості, є однаковою та становить 9,5%. Тоді як частка представників бізнесу Київської області, які очікують на зменшення кредиторської заборгованості, є вищою (19,0%) за відповідне загальноукраїнське значення (16,4%).

Рис. 10. Індекс змін кредиторської заборгованості, % опитаних

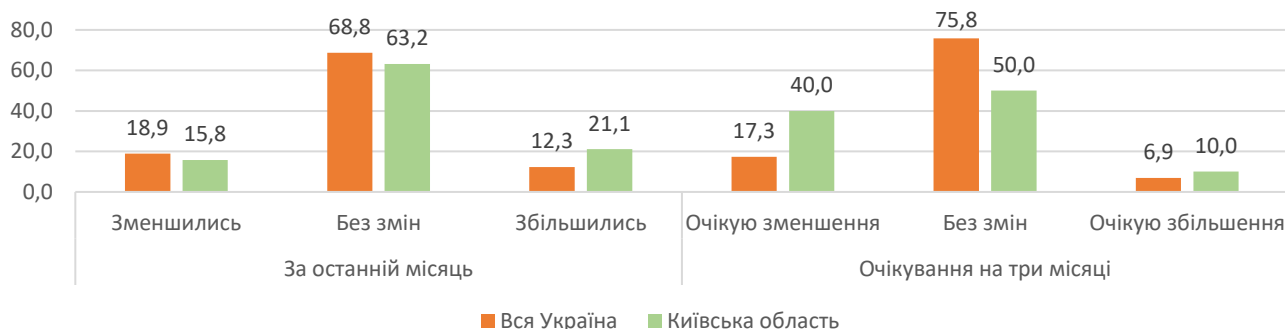


ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Індекс податкової заборгованості загалом по Україні (-0,09) менший за показник Київської області (0,05). Частка підприємств, що повідомили про зменшення податкової заборгованості, загалом по Україні вища за показник Київської області (18,9% та 15,8% відповідно), тоді як частка тих, для кого податкова заборгованість збільшилась, є вищою серед представників бізнесу Київської області ніж загалом по Україні (21,1% та 12,3% відповідно). *Індекс очікуваної податкової заборгованості* загалом по Україні є меншим (-0,10) за значення Київської області (-0,30). 17,3% опитаних загалом по Україні прогнозують зменшення податкової заборгованості, тоді як значення Київської області становить 40%. Лише 6,9% опитаних

респондентів очікують на зменшення податкової заборгованості, що менше за показник Київської області (10,0%).

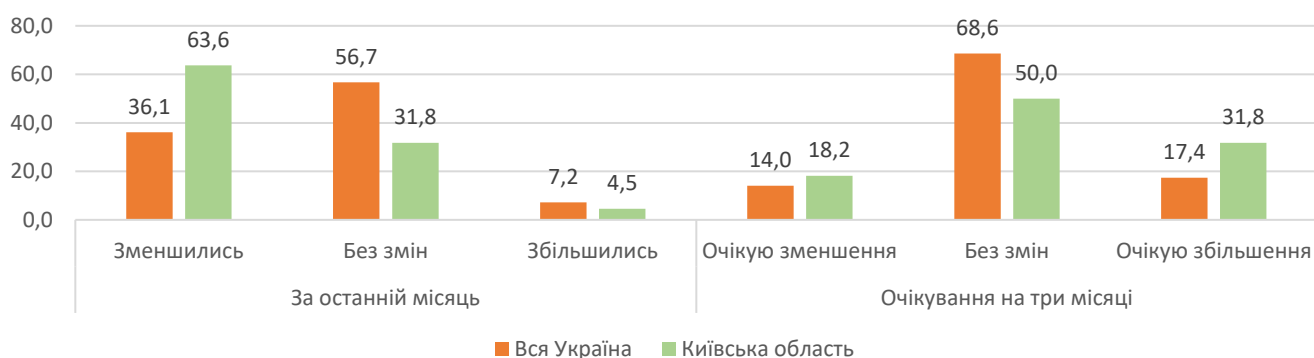
Рис. 11. Індекс змін податкової заборгованості, % опитаних



КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ

Індекс кількості працівників на підприємстві є вищим в цілому по Україні (-0,30) ніж у Київській області - 0,59). 36,1% опитаних представників бізнесу в цілому по Україні повідомили про зменшення кількості працівників, тоді як у Київській області цей відсоток становить 63,6%. Загалом по Україні 7,2% опитаних вважають, що кількість працівників збільшилась, тоді як у Київській області таких лише 4,5%. У майбутні три місяці підприємці та керівники підприємств очікують поліпшення ситуації: *індекс змін кількості працівників* становить 0,03 в цілому по Україні, тоді як для Київської області це значення є значно вищим та становить 0,14. При цьому, якщо в цілому по Україні частка «оптимістів» не надто сильно перевищує частку «песимістів» - 17,4% та 14,0% відповідно, то різниця між показниками в Київській області є більш відчутною (31,8% проти 18,2% відповідно).

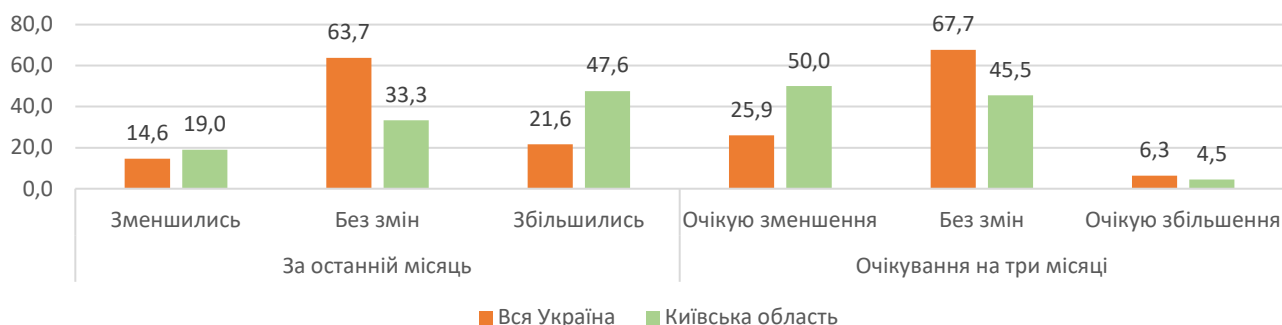
Рис. 12. Індекс змін кількості працівників, % опитаних



ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ

Індекс кількості працівників у вимушених відпустках в цілому по Україні є нижчим за значення Київської області (0,05 та 0,29 відповідно). Частка представників бізнесу загалом по Україні, які повідомили про зменшення кількості працівників у вимушених відпустках, є нижчою за показник Київської області (14,6% та 19,0% відповідно). Тоді як частка представників бізнесу Київської області, у яких збільшилась кількість працівників у вимушених відпустках, становить майже половину опитаних (47,6%), що вдвічі більше за відповідний загальноукраїнський показник (21,6%). *Індекс очікуваних змін кількості працівників у вимушених відпустках* загалом по Україні становить -0,22, тоді як значення Київської області становить -0,45.. Відсоток тих, хто вважає, що кількість таких працівників на їхньому підприємстві зменшиться, удвічі менший за значення Київської області (25,9% та 50,0% відповідно), що істотно перевищує відсоток тих, хто вважає, що кількість працівників у вимушених відпустках збільшиться: 6,3% загалом по Україні, та лише 4,5% у Київській області.

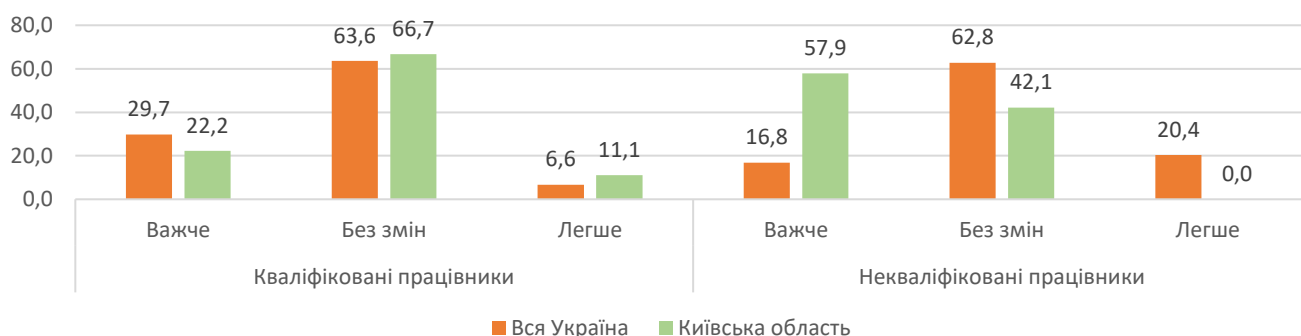
Рис. 13. Індекси змін кількості працівників у вимушених відпустках, % опитаних



КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ

Індекс кваліфікованих працівників в цілому по Україні вдвічі перевищує відповідне значення для Київської області (0,24 та 0,11). Індекс некваліфікованих працівників також є вищим за значення Київської області (-0,01 та -0,42 відповідно). Це свідчить що підприємці мають більші складнощі з пошуком кваліфікованої робочої сили в цілому по Україні ніж у Київській області, тоді як некваліфікованих працівників важче знайти саме в Київській області. Частка підприємців загалом по Україні, яким важче знайти кваліфікованих працівників, є вищою за показник Київської області (29,7% та 22,2% відповідно). Тоді як 11,1% представників бізнесу Київської області повідомили, що їм легше знайти кваліфікованих працівників, тоді як в цілому по Україні цей відсоток становить 6,6%. Більше половини опитаних представників бізнесу Київської області (57,9%) повідомили, що їм важче знайти кваліфікованих працівників, що істотно перевищує відповідний загальноукраїнський показник (16,8%). При цьому, 20,4% представників бізнесу загалом по Україні повідомили, що їм легше шукати некваліфікованих працівників, тоді як у Київській області цей відсоток дорівнює нулю.

Рис. 14. Індекси змін кваліфікованих та некваліфікованих працівників, % опитаних



СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ

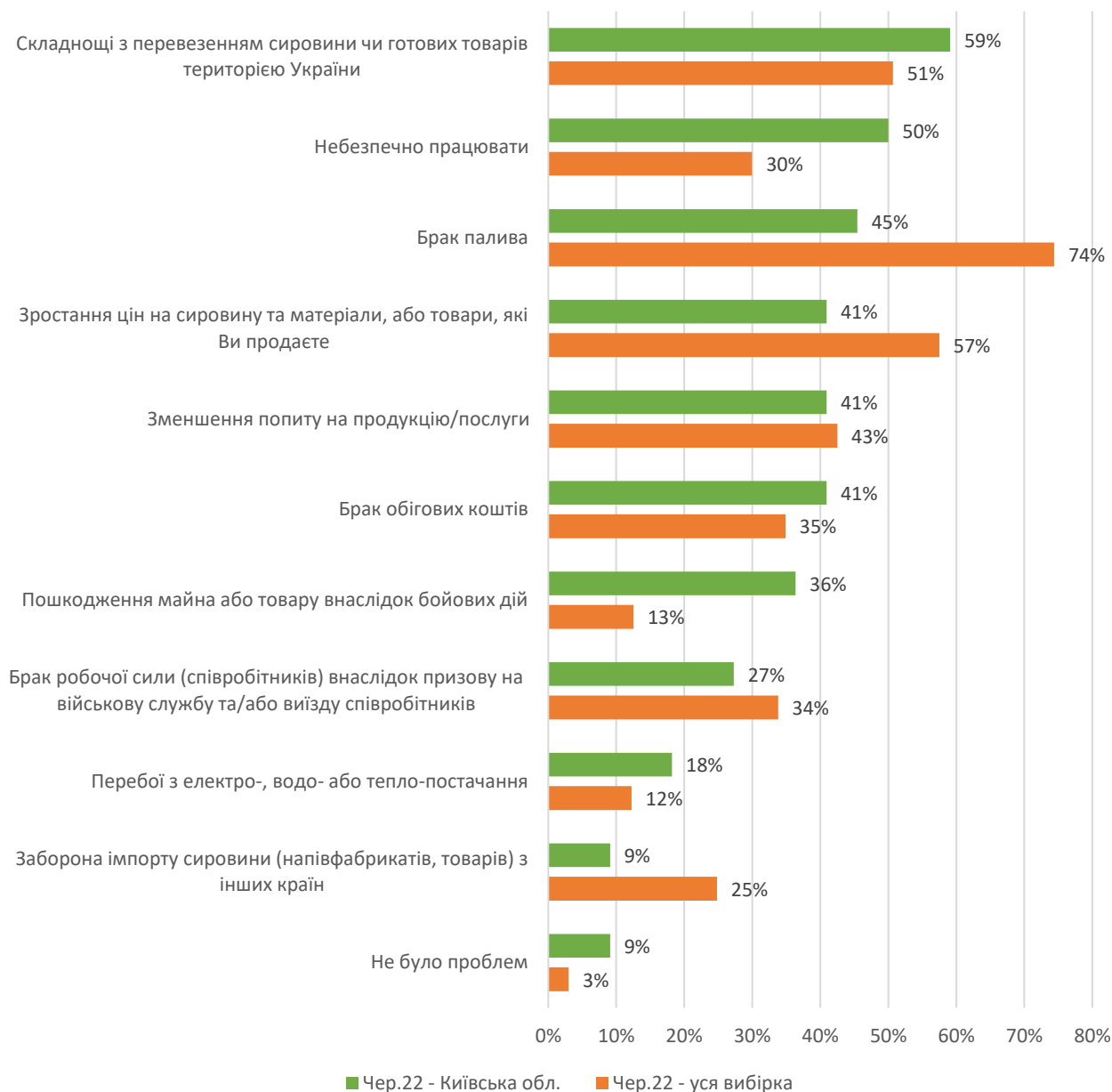
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

Проблеми бізнесу Київської області під час війни

Війна істотно вплинула на бізнес Київської області. Небезпечна ситуація та складнощі з логістикою вийшли на перше місце серед проблем для бізнесу області. Це вирізняє Київську область на фоні всіх охоплених опитуванням областей загалом: для загальної вибірки найгострішою проблемою в червні був брак палива.

До того ж, якщо про складнощі з перевезенням сировини або товарів територією України в Київській області повідомляють 59% опитаних (що більше, ніж повідомляють про інші проблеми) і ця частка не істотно відрізняється від загальноукраїнської (51%), то про те, що працювати небезпечно, у Київській області говорять набагато частіше (50% бізнесу) ніж в усіх областях загалом (30%).

Рис. 15. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу Київської області та всієї вибірки



Проблема браку палива, на яку скаржиться 74% українського бізнесу загалом, у Київській області посіла третє місце в рейтингу проблем. Тут на неї вказали 45% респондентів. Четверте місце серед актуальних проблем для бізнесу області посіли такі перешкоди, як зростання цін на сировину та матеріали, зменшення попиту на продукцію або послуги та брак обігових коштів. Про кожну з них повідомляє по 41% підприємств Київської області.

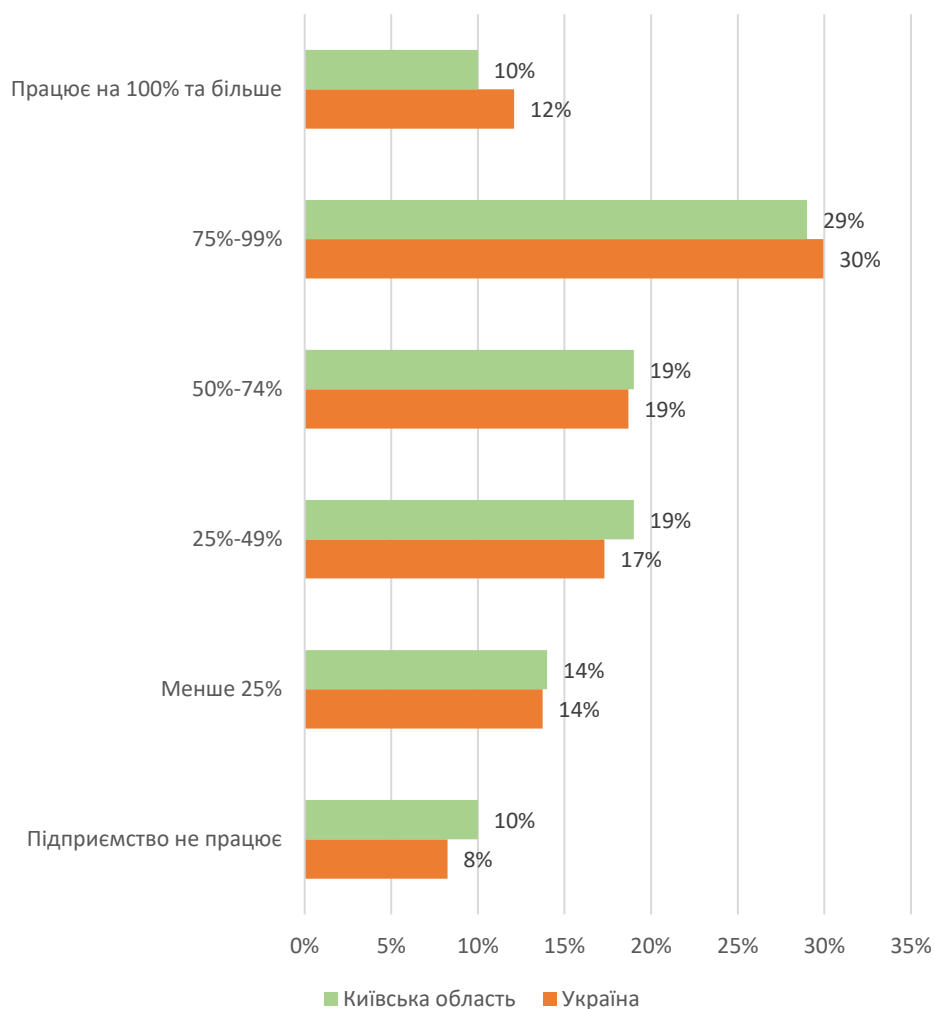
При цьому, подорожчання сировини стало проблемою для меншої частки підприємств Київщини порівняно з усіма охопленими опитуванням областями загалом, у яких ця проблема торкнулася 57% бізнесу. Разом із тим, третина опитаних підприємств Київської області (36%) повідомила про пошкодження свого майна або товару внаслідок бойових дій, що значно більше ніж у середньому в усіх областях, де був опитаний бізнес, (13%).

Вплив війни на обсяги виробництва

У Київській області близько 10% опитаних підприємств повідомили, що припинили свою діяльність упродовж війни. Це приблизно на рівні результату для всієї країни 8%. Окрім цього, 14% підприємств

Київщини вказали, що працюють на рівні меншому ніж 25% від довоєнних виробничих потужностей (14% - показник для всієї України). На противагу цьому, у червні 10% опитаних на Київщині працюють на 100% та більше відсотків порівняно з довоєнними обсягами (12% на рівні країни). Окрім того, на рівні 75 - 99% працює майже третина підприємств (29%) у Київській області (30% на рівні України). Таким чином, ситуація в області приблизно відповідає ситуації по країні в цілому.

Рис. 16. Вплив війни на роботу підприємств (% опитаних)

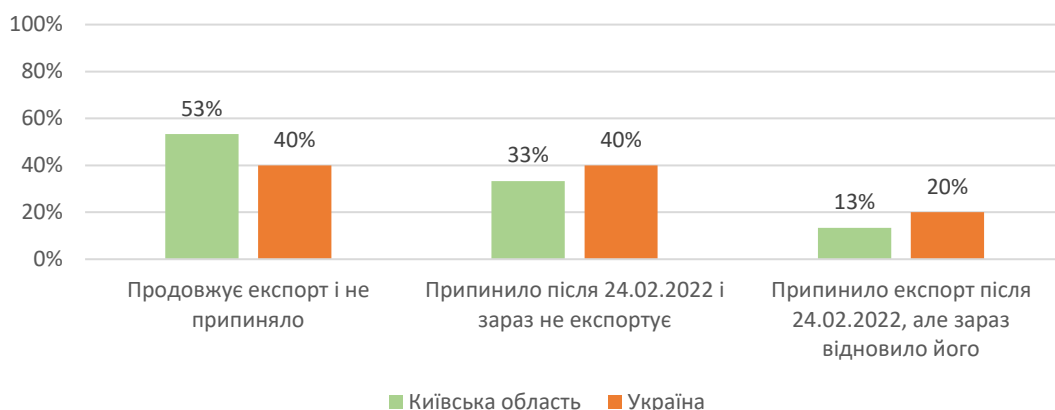


ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У Київській області серед опитаних підприємств 71% (ті, хто зміг дати відповідь) був або є експортером (56% на рівні України)². Отримані відповіді респондентів-експортерів підтверджують, що повномасштабна війна стала вагомою перешкодою для зовнішньоекономічної діяльності підприємств Київської області. Зокрема, 33% опитаних припинили експорт після 24 лютого 2022 року і станом на червень не змогли його відновити (40% на рівні країни). Ще 13% опитаних експортерів припиняли експорт після початку війни, але змогли його відновити. Таким чином, опитані підприємства Київської області в цілому зазнали дещо меншого впливу війни на експорт, ніж уся Україна в цілому. Зокрема 53% опитаних не припиняли експорт узагалі. Однак необхідно мати на увазі, що такі результати можуть бути зумовлені більшою готовністю відповідати на опитування серед уцілілих підприємств, які продовжують роботу.

² Слід зауважити, що такий високий рівень залучення бізнесу до експортної діяльності також відображає особливості вибірки для опитування, яка, у першу чергу, відображає підприємства-представники виробничої промисловості.

Рис. 17. Вплив на експортну діяльність (% опитаних експортерів)



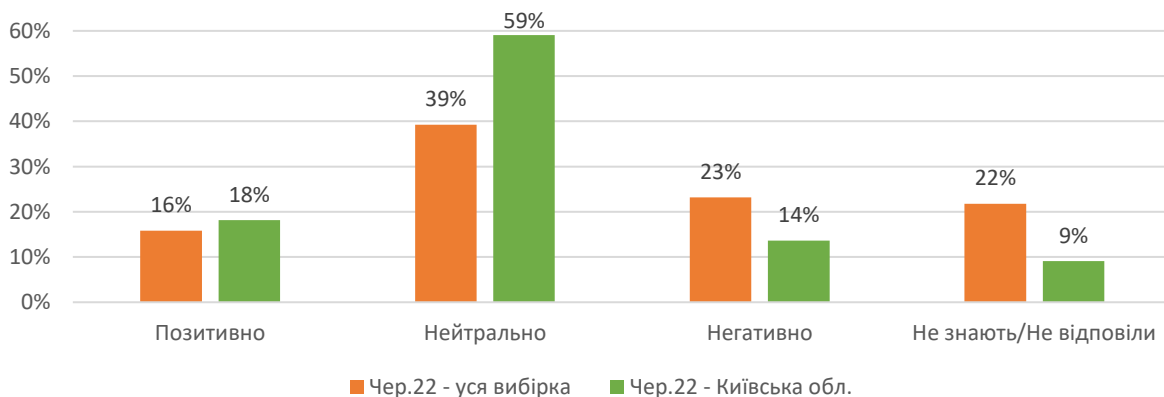
Європейський Союз є головним експортним напрямком як для підприємств Київської області, так і для всього українського бізнесу. За останні три місяці до ЄС експортували 92% опитаних (89% – показник для всієї України). Серед інших зазначених напрямків експорту країни Євразійського Економічного Союзу, крім Росії, (Білорусь, Вірменія, Казахстан, Киргизстан) – 33% та Молдова – 17%. Більша частина опитаних (75%) експортує до 5-ти і менше країн світу.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу в Київській області

Більше половини (59%) представників бізнесу Київської області нейтрально оцінили державну політику з підтримки бізнесу. Ця частка більша ніж в середньому в усіх областях, де відбулося опитування (39%). Також у Київській області менш поширені негативні оцінки цієї політики – їх поставили 14% респондентів порівняно з 23% у всій вибірці.

Рис. 18. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу респондентами Київської області та всієї вибірки



Варто зазначити, що бізнес Київської області краще зміг оцінити державну політику з підтримки бізнесу, ніж в середньому підприємства з усіх областей, де відбулося опитування. Якщо серед усієї вибірки 22% опитаних підприємств не змогли відповісти на це запитання, то в Київській області ця частка менша: 9%.

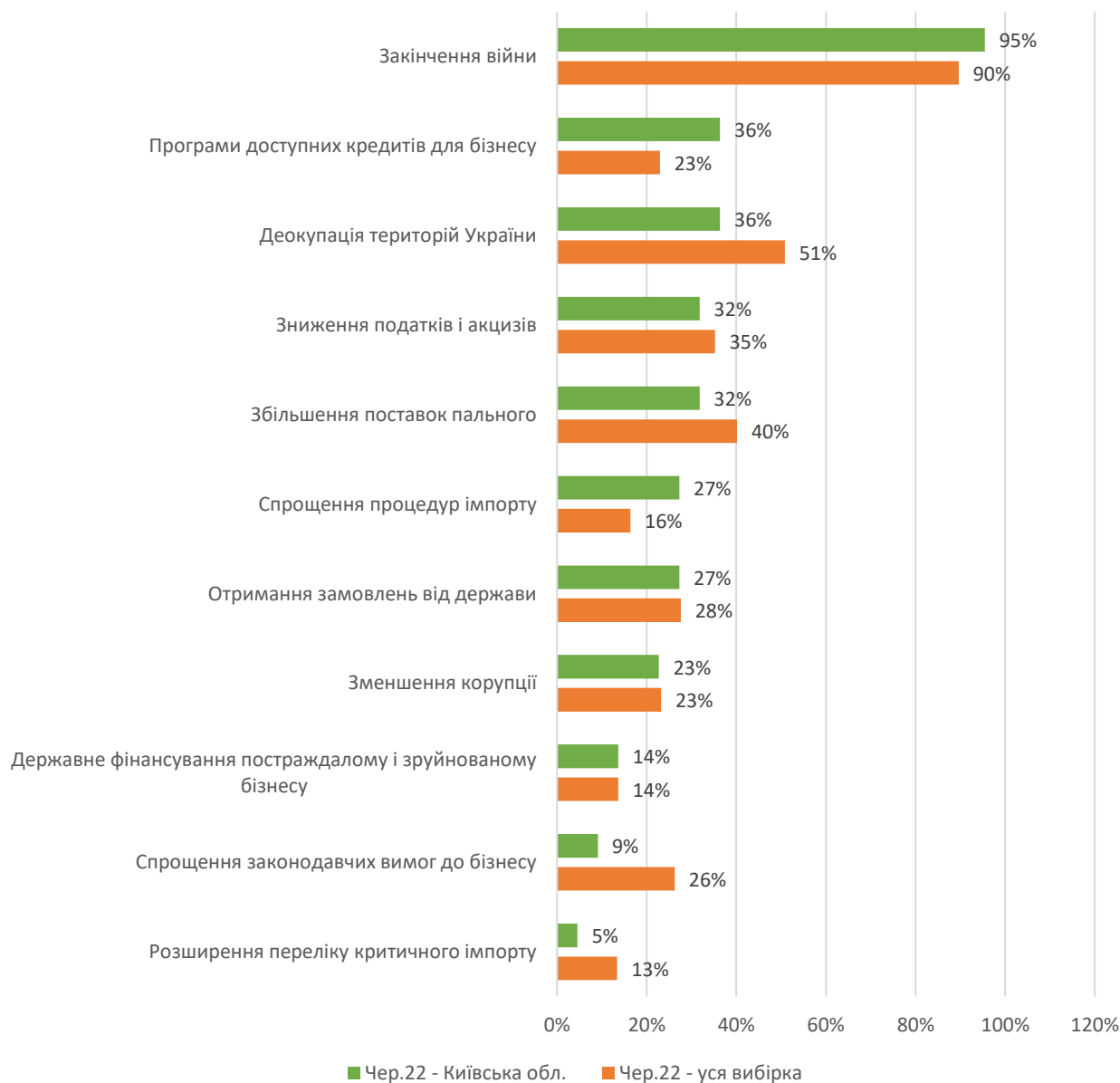
Що покращить становище бізнесу? Очікувані заходи і зміни в Київській області

Як і весь опитаний український бізнес, підприємства Київської області найбільше чекають закінчення війни. Говорячи про події та зміни, які б найбільше покращили становище їхнього бізнесу, 95% місцевих підприємств назвали такою подією закінчення війни. Ця частка навіть більша ніж у середньому для всіх областей, де було проведене опитування (90%).

Наступні важливі кроки, яких очікує бізнес Київщини, – це програми доступних кредитів та деокупація територій України. З великим відривом від першого головного очікування – закінчення війни – вони розділили друге місце в рейтингу очікуваних змін: за такі кроки висловилися по 36% представників місцевих підприємств. Майже такі ж частки опитаних у Київській області – по 32% – підтримують зниження податків і акцизів та збільшення поставок пального.

Приблизно кожне четверте опитане підприємство області (по 27%) вважає за потрібне спростити процедури імпорту та отримувати державні замовлення. При цьому, про спрощення процедур імпорту на Київщині говорить вища частка бізнесу ніж в усіх областях загалом (16%).

Рис. 19. Очікувані заходи та зміни, які, на думку опитаних, покращать становище їхнього бізнесу



МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати другого Щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Щомісячне опитування підприємств проводиться за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та особисте опитування представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми.

Насамперед, ІЕД розіслав українським підприємствам анкету цього опитування у вигляді онлайн-форми. Частина респондентів заповнила її самостійно. Також ІЕД через партнерів у регіонах організував опитування, у яких ці ж питання були поставлені представникам бізнесу інтерв'юерами, а відповіді респондентів були внесені до онлайн-форми. Завдяки цьому всі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам – були зібрані в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проекту «Ділова думка». Це, зокрема, агрегований показник перспектив промисловості, а також індекси, які в числовому вимірі показують нещодавні зміни таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у короткотривалих термінах – протягом наступних одного - двох місяців.

Такі індекси обчислюються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився і -1, якщо він зменшився. Наприклад, якщо зі 100 респондентів 20 вказали на зростання виробництва, 50 респондентів – на його скорочення, і 30 зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, де зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, де виробництво скоротилось.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав з 2 до 10 червня 2022 року.

ДОДАТОК 1. Результати опитування в цифрах

Показники діяльності підприємств та ділового середовища

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, індекси змін (червень 2022)

	Вся Україна	Київська область
Виробництво	-0,30	-0,62
Очікувані зміни виробництва	0,22	0,62
Продажі	-0,36	-0,71
Очікувані зміни продажів	0,23	0,62
Експорт	-0,48	-0,79
Очікувані зміни експорту	0,11	0,53
Дебіторська заборгованість	0,03	-0,05
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,03	0,10
Кредиторська заборгованість	0,01	-0,20
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,06	-0,10
Податкова заборгованість	-0,09	0,05
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,10	-0,30
Запаси сировини	-0,41	-0,57
Очікувані зміни запасів сировини	0,00	-0,09
Запаси готової продукції	-0,17	-0,25
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,12	-0,09
Нові замовлення	-0,30	-0,45
Очікувані зміни нових замовлень	0,19	0,18
Кількість працівників	-0,30	-0,59
Очікувані зміни кількості працівників	0,03	0,14
Кількість працівників у вимушених відпустках	0,05	0,29
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,22	-0,45
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,32	-0,36
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,15	0,56
Оцінка ділового середовища	-0,44	-0,27
Очікувані зміни ділового середовища	0,16	0,53
Кваліфіковані працівники	0,24	0,11
Некваліфіковані працівники	-0,01	-0,42